

૩૨૫૧

કચ્છી લેખાં.

ભાગ બીજો.

કિંમત ૦૧૧૧ ફોરી.

૩૨૫૨

કચ્છી લેખાં.

ભાગ બીજો.

કચ્છી વિદ્યાર્થીઓના ઉપયોગને સાર

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

હરજીવન મેઘજી પટેલ.

કચ્છ—મુંદરા.

મુખ્યમંત્રી :

જેહાં. બે. કરાણીના સ્ટેન્ડર્ડ પ્રીટીંગ પ્રેસમાં છાપ્યાં છે.

નાં ૧૭ તથા ૧૮, પારસી બજાર સોટ, કોટ.

ઇ.સ. ૧૮૮૭. સંવત ૧૯૪૩.

(સર્વ હક સ્વાધિન રાખ્યા છે.)

કિંમત ૦૧૧ ફેરી.

શેરનાં લેખાંની ક્રૂચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ શેર તેથી અર્ધે દોકડે ને દશ ગણે ફોકડે, દોકડા ભાર. પા કોરીએ શેર હોયતો બે બદામ ને અઢી ફોકડે, દોકડા ભાર. અર્ધી કોરીએ શેર હોય તો પા દોકડે ને પાંચ ફોકડે, દોકડા ભાર. પોણી કોરીએ શેર હોય તો છ બદામ ને સાડાસાત ફોકડે, દોકડા ભાર.

૨. જેટલી કોરીએ શેર તેથી અર્ધે ઢીંગલે, સવા દોકડા ભાર. જેટલી કોરીએ શેર તેટલે ઢીંગલે અઘોળ અને તેથી બમણે ઢીંગલે નવટાંક.

૩. જેટલે ઢીંગલે શેર તેથી અર્ધી ગણીબદામ ને દશ ગણે રેષે દોકડા ભાર. પા ઢીંગલે શેર હોય તો પંદર ગણે રેષે દોકડા ભાર. અર્ધે ઢીંગલે શેર હોયતો પા બદામ ને પાંચ રેષે દોકડા ભાર, અને પોણે ઢીંગલે શેર હોયતો પા બદામ ને વીશ રેષે દોકડા ભાર.

૪. જેટલે ઢીંગલે શેર તેથી પોણી ગણી બદામે સવા દોકડા ભાર. દોઢ ગણી બદામે અઘોળ અને ત્રણ ગણી બદામે નવટાંક.

૫. જેટલે દોકડે શેર તેટલી બદામનું અઘોળ અને તેથી બમણી બદામે નવટાંક.

૬. જેટલે ઢીંગલે અઘોળ તેટલી કોરીએ શેર.

૭. જેટલે ઢીંગલે નવટાંક તેથી અર્ધી ગણી કોરીએ શેર.

૮. જેટલે ઢીંગલે દોકડાભાર તેથી અઢી ગણી કોરીએ શેર.

એક કોરીના ભાવ ઉપરથી.

૯. કોરીનું જેટલા શેર તેટલા દોકડા ભારનો અર્ધો દોકડો, દશ ફોકડા.

૧૦. કોરીનું જેટલા શેર તેટલા મણની અડતાલીશ કોરી.

શેરનાં લેખાની કૃત્તીઓનાં

કારણ એટલે સમજણ.

૧. કોરી એકના દોકડા ૨૪ ને શેરના ૪૦ દોકડા ભારે ભાગતાં એક દોકડા ભારની કીંમત અર્ધો દોકડો દશ દોકડા આવે છે, તે પ્રમાણે શેરની જેટલી કોરી કહી હોય તેથી અર્ધે દોકડે ને દશ ગણે દોકડે દોકડા ભાર થાય. ૫૦ કોરી, અર્ધી કોરી, અને પોણી કોરીનું પણ એ પ્રમાણે નીકળશે.

૨. એક શેરના દોકડા ભાર ૪૦ ને કોરી એકના અર્ધા ઢીંગલા ૩૨ વડે ભાગવાથી એક ઢીંગલાનું સવા દોકડા ભાર થાય, તેમજ એક શેરના અધોળ ૧૬ ને કોરીના ઢીંગલા ૧૬ વડે ભાગવાથી ઢીંગલાનું અધોળ આવે. તે પ્રમાણે શેરની જેટલી કોરી કહી હોય તેથી અર્ધે ઢીંગલે સવા દોકડા ભાર અને તેટલે ઢીંગલે અધોળ થાય. તે પ્રમાણે નવટાંકનું પણ નીકળશે.

૩. એક ઢીંગલાની બદામ ચોવીશને એક શેરના દોકડા ભાર ૪૦ વડે ભાગવાથી દોકડા ભારની કીંમત અર્ધી બદામ ને દશ રેપ થાય, તે પ્રમાણે શેરના જેટલા ઢીંગલા કહ્યા હોય તેથી અર્ધી ગણી બદામને દશ ગણે રેપે દોકડા ભાર થાય. ૫૦ ઢીંગલા, અર્ધા ઢીંગલા અને પોણા ઢીંગલાનું પણ એજ પ્રમાણે નીકળશે.

૪. એક ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને શેરના સવા દોકડા ભાર ૩૨ વડે ભાગતાં સવા દોકડા ભારની કીંમત પોણી બદામ થાય. તે પ્રમાણે શેરના જેટલા ઢીંગલા કહ્યા હોય તેથી પોણી ગણી બદામે સવા દોકડા ભાર થાય. તેમજ ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને શેરના અધોળ ૧૬ વડે ભાગ

દાખલા.

૧. સવાબે કોરીએ શેર તો દોઢ શેર, નવટાંક ને એક અધોળનું શું ?

કો. દો. બ.

જ. ૩૧ ૧ ૨

૨. ખોણી કોરીએ શેર તો પા શેર ને નવટાંકની શી કીંમત પડશે ?

કો. દો.

જ. ૦ ૦ ૦૧૧

૩. સવા કોરી ને બે આને શેર તો એક અધોળની શી કીંમત પડશે ?

દો. બ.

જ. ૨ ૧

૪. પાંચ કોરીએ શેર તો સવા દોકડા ભારનું શું ? દો.

જ. ૩૧૧

૫. ત્રણ આને શેર તો બે દોકડા ભારનું શું ? બ. રેખ.

જ. ૩૧ ૧૦

૬. સાડા ચાર દોકડે શેર તો નવટાંક ને અધોળને શું ?

દો. બ.

જ. ૦૧૧ ૧૧૧

૭. બે દીંગણાનું એક અધોળ તો બશેરનું શું ? કો.

જ. ૪

૮. કોરીનું સાડા ત્રણ શેર તો સાડા ત્રણ દોકડા ભારની શી કીંમત પડશે ?

દો. રે.

જ. ૦૧ ૧૦

વાથી અધોળની કીંમત દોઢ બદામ થાય. તે પ્રમાણે શેરના જેટલા દીંગલા કઢ્યા હોય તેથી દોઢ ગણી બદામે અધોળ થાય. નવટાંકનું પણ તેજ પ્રમાણે નીકળશે.

૫. દોઢાની બદામ ૧૬ ને શેરના અધોળ ૧૬ વડે ભાગવાથી એક અધોળની કીંમત એક બદામ થાય. અને દોઢાની બદામ ૧૬ ને શેરના નવટાંક ૮ વડે ભાગવાથી એક નવટાંકની બે બદામ થાય. તે પ્રમાણે શેરના જેટલા દોઢા કઢ્યા હોય તેટલી બદામનું અધોળ અને બમણી બદામે નવટાંક થાય.

૬. એક દીંગલે અધોળ તો શેરના ૧૬ અધોળની કીંમત ૧૬ દીંગલા એટલે એક ઢોરી થાય. તે પ્રમાણે જેટલે દીંગલે અધોળ તેટલી ઢોરીએ શેર થાય.

૭. એક દીંગલાનું નવટાંક હોયતો શેરના ૮ નવટાંકની કીંમત ૮ દીંગલા એટલે અર્ધી ઢોરી થાય. માટે જેટલે દીંગલે નવટાંક તેથી અર્ધી ગણી ઢોરીએ શેર થાય.

૮. દીંગલાનું દોઢા ભાર હોયતો શેરના દોઢા ભાર ૪૦ના ૪૦ દીંગલા એટલે અઢી ઢોરી થાય માટે જેટલે દીંગલે દોઢા ભાર તેથી અઢી ગણી ઢોરીએ શેર થાય.

૯. પેહેલી રીત પ્રમાણે એક દોઢા ભારની કીંમત અર્ધો દોઢો દશ ફાકડા આવેછે, ત્યારે જેટલા શેર એક ઢોરીના કઢ્યા હોય તેટલા દોઢા ભારનો અર્ધો દોઢો, દશ ફાકડા થાય એ ખુલ્લું છે.

૧૦. ઢોરીનું શેર હોય તો મણના શેર ૪૮ ની ઢોરી ૪૮ થાય તે પ્રમાણે ઢોરીનું જેટલા શેર તેટલા મણની અડતાલીશ ઢોરી થાય.

મણનાં લેખાંની કૃત્તિઓ.

૧. જેટલી કોરીએ મણુ તેટલે ત્રાંખીએ શેર. પા કોરીએ મણુ હોય તો એ બદામે શેર. અર્ધા કોરીએ મણુ હોય તો ચાર બદામે શેર અને પોણી કોરીએ મણુ હોય તો છ બદામે શેર.

૨. જેટલી કોરીએ મણુ તેટલા દોકડાનું બશેર, તેટલા હીંગલાનું ત્રણ શેર (પાકા અદી શેર) અને તેથી બમણું હીંગલે છ શેર (પાકા પાંચ શેર.)

૩. જેટલી કોરીએ મણુ તેથી સવાગણે ફોકડે દોકડા બાર.

૪. જેટલી કોરીએ મણુ તેથી અર્ધાગણી બદામે અધોગ અને તેટલી બદામે નવટાંક.

૫. જેટલે હીંગલે મણુ તેથી અર્ધા ગપ્પી બદામે શેર.

૬. જેટલે હીંગલે મણુ તેટલી બદામનું એ શેર.

૭. જેટલે હીંગલે મણુ તેથી સવા ગણે રેષે દોકડા બાર.

૮. જેટલે દોકડે મણુ તેટલી બદામનું ત્રણ શેર.

૯. જેટલે ત્રાંખીએ શેર તેટલી કોરીનું મણુ.

૧૦. જેટલે હીંગલે અદી શેર (કાચા ત્રણ શેર) તેટલી કોરીએ મણુ.

૧૧. જેટલે હીંગલે પાંચ શેર (કાચા છ શેર) તેથી અર્ધા ગણી કોરીએ મણુ.

૧૨. કોરીનું જેટલા મણુ તેટલા શેરનો એક ત્રાંખીઓ.

૧૩. હીંગલાનું જેટલા શેર તેટલા મણુની ત્રણ કોરી.

૧૪. દોકડાનું જેટલા શેર તેટલા મણુની એ કોરી.

૧૫. ત્રાંખીઆનું જેટલા શેર તેટલા મણુની એક કોરી.

દાખલા.

૧. સાડી સતર કોડીએ મણુ તો ત્રણ શેરનું શું ?

કો. હીં.

જ. ૧ ૧૥

૨. સવા અઠાર કોરીએ મણુ તો ચાર શેરનું શું ?

કો. દો.

જ. ૧૥ ૦૥

મણનાં લેખાંની કૂચીઓનાં કારણ.

૧. મણના શેર ૪૮ ને કોરીના ત્રાંખીઆ ૪૮ વતી ભાગતાં ત્રાંખીએ શેર પડ્યું. પા કોરી, અર્ધા કોરી અને પોણી કોરીનું પણ એજ પ્રમાણે નીકળશે.

૨. મણના શેર ૪૮ ને કોરીના દોકડા ૨૪ વડે ભાગતાં એક દોકડાનું એ શેર પડ્યું તેગજ મણના શેર ૪૮ ને કોરીનાં ઢીંગલાં ૧૬ વતી ભાગતાં એક ઢીંગલાનું ત્રણ શેર પડે. પાંચ શેરનું પણ એવીજ રીતે નીકળશે.

૩. પેટેલી રીત પ્રમાણે જેટલી કોરીએ મણ હોય તેટલે ત્રાંખીએ શેર થાય છે; માટે ત્રાંખીઆના ફાકડા ૫૦ ને શેરના દોકડા ભાર ૪૦ વતી ભાગતાં દોકડા ભારની ક્ષમિત સવા ફાકડો થાય છે.

૪. પેટેલી રીત પ્રમાણે ત્રાંખીએ શેર થાય છે. માટે ત્રાંખીઆની બદામ ૮ ને શેરના અધોળા ૧૬ અને નવટાંકા ૮ વતી અનુક્રમે ભાગતાં અર્ધા બદામે અધોળા અને બદામનું નવટાંક પડ્યું.

૫. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને મણના શેર ૪૮ વતી ભાગતાં અર્ધા બદામે શેર પડ્યું.

૬. મણના શેર ૪૮ ને ઢીંગલાની બદામ ૨૪ વડે ભાગતાં બદામનું એ શેર પડ્યું.

૭. પાંચમી કૂચી પ્રમાણે અર્ધા બદામે શેર થાય છે. માટે અર્ધા બદામના રેષ ૫૦ ને શેરના દોકડા ભાર ૪૦ વડે ભાગતાં સવા રેષ દોકડા ભાર પડ્યું.

૮. મણના શેર ૪૮ ને દોકડાની બદામ ૧૬ વતી ભાગતાં એક બદામનું ત્રણ શેર પડ્યું.

૯. એક ત્રાંખીએ એક શેર તો મણના શેર ૪૮ ના અડતાલીશ ત્રાંખીઆ એટલે એક કોરી થાય; માટે જેટલે ત્રાંખીએ શેર તેટલી કોરીનું મણ પડે.

૩. સવા ચોવીશ કોરીએ આને મણુ તો દોઢ શેરનું શું? જા. દો. બ.
જ. ૦૧૧ ૦ ૦૧
૪. સાડી પંદર કોડીએ મણુ તો બશેર ને નવ-ટાંકનું શું? જા. દો. બ.
જ. ૦૧ ૪૧ ૩૧
૫. પચીશ કોરીએ મણુ તો એક શેર ને એક દોઢા ભારનું શું? જા. દો. ફા.
જ. ૦૧ ૦૧૧ ૬૧
૬. સવા આઠ કોરીએ મણુ તો નવટાંક ને અધો-ળનું શું? જા. બ. વિ.
જ. ૦૧૧ ૦ ૨
૭. સવા ચૈદ કોરી એ આને મણુ તો પોણા મણુ ને પાંચ શેરનું શું? જા. દો. બ.
જ. ૧૨૧ ૧૧૧ ૨
૮. સવા પાંચ કોરી ને એ આને મણુ તો નવટાંકનું શું? જા. બ. વિ.
જ. ૦ ૧૧ ૨
૯. એ કોરીને એ હીંગલે મણુ તો બશેરનું શું? જા. બ.
જ. ૨ ૨
૧૦. પાંચ દોઢે મણુ તો છ શેરનું શું? જા. બ.
જ. ૦૧ ૨
૧૧. કોરીનું પાંચ મણુ તો પાંચ શેરનું શું? જા. દો.
જ. ૦૧
૧૨. હીંગલાનું મણુ તો દોઢા ભારનું શું? જા. રેષ.
જ. ૧૧
૧૩. દોઢાનું ચાર શેર તો એ મણુનું શું પડશે? કોરી. જા. ૧
૧૪. સવાપંદર કોરી ને એ આને મણુ તો ત્રણ શેરને અધોળનું શું? જા. વિ.
જા. ૦૧૧ ૫૧૧ ૧૧

૧૦ એક ઢીંગલાનું અઢી શેર હોયતો મણુની અઢીશેરી ૧૬ ના સોલ ઢીંગલા એટલે એક કોરી થાયછે. બે ઢીંગલે અઢી શેર કહ્યું હોયતો બે કોરીનું મણુ પડે. માટે નેટલે ઢીંગલે અઢી શેર તેટલી કોરીનું મણુ થાય.

૧૧. એક ઢીંગલાનું પાંચ શેર હોયતો મણુની પાંચ શેરી ૮ના આઠ ઢીંગલા એટલે અર્ધી કોરી થાય.

૧૨. ઉપલી પેહેલી રીત પ્રમાણે એક શેરનો એક ત્રાંબીઓ આવેછે. સારે નેટલા મણુ એક કોરીના કલા હોય તેટલા શેરનો એક ત્રાંબીઓ આવે એ ખુલ્લુંજ છે.

૧૩. ઢીંગલાનું એક શેર હોયતો એક મણુના ૪૮ શેરના અડતાલીશ ઢીંગલા એટલે ત્રણ કોરી થાયછે ને ઢીંગલાનું બશેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે મણુની ત્રણ કોરી થાય. અને ઢીંગલાનું ત્રણ શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત ત્રણ ગણી ઓછી થતાં ત્રણ મણુની ત્રણ કોરી થાય. એ રીતે ઢીંગલાનું નેટલા શેર તેટલા મણુની ત્રણ કોરી થાય છે.

૧૪. દોકડાનું એક શેર હોય તો મણુના ૪૮ શેરના અડતાલીશ દોકડા એટલે બે કોરી આવે છે. ને દોકડાનું બશેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે મણુની બે કોરી આવે છે. એ રીતે દોકડાનું નેટલા શેર હોય તેટલા મણુની બે કોરી આવે.

૧૫. ત્રાંબીઆનું એક શેર હોય તો મણુના ૪૮ શેરના અડતાલીશ ત્રાંબીઆ એટલે એક કોરી આવે છે. તે ત્રાંબીઆનું બશેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે મણુની એક કોરી આવે છે.

ખાંડીનાં લેખાની કૃત્તીઓ

૧. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેથી ૧ ન ગણે દોકડે, અ-
થવા તેટલે દોકડે ને વીશ ગણે ફાકડે મળુ.
૨. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેટલા દીંગલાનું સવા મણ.
૩. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેથી અઢીગણે ફાકડે શેર.
૪. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેટલા દોકડાનું પોણા મણ
ને ચાર શેર.
૫. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેટલી બદામનું અઢી શેર.
૬. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેથી અઢી ગણે રેષે અ-
ધોળ અને પાંચ ગણે રેષે નવટાંક.
૭. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેટલે રેષે દોકડા ભાર.
૮. જેટલે દીંગલે ખાંડી તેટલી બદામ ને વીશ ગણે
રેષે મળુ.
૯. જેટલે દીંગલે ખાંડી તેથી અઢી ગણે રેષે શેર.
- ૧૦ જેટલે દોકડે ખાંડી તેથી પોણી ગણી બદામ ને
પાંચ ગણે રેષે મળુ.
- ૧૧ જેટલે દીંગલે મળુ તેથી સવા ગણી કોરીએ ખાંડી.
૧૨. જેટલે દોકડે શેર તેથી ૪૦ ગણી કોરીએ ખાંડી.
૧૩. જેટલે દીંગલે શેર તેથી ૬૦ ગણી કોરીએ ખાંડી.
૧૪. જેટલે ત્રાંખીએ શેર તેથી ૨૦ ગણી કોરીએ ખાંડી.
૧૫. દોકડાનું જેટલા શેર તેટલી ખાંડીની ૪૦ કોરી.
૧૬. દીંગલાનું જેટલા શેર તેટલી ખાંડીની ૬૦ કોરી.
૧૭. ત્રાંખીઆનું જેટલા શેર તેટલી ખાંડીની ૨૦ કોરી.

દાખલા.

૧. પંદર કોરીએ ખાંડી તો એક મણને શું ? કો.
જ. ૦૧૧
૨. સવા ચોવીસ કોરીએ ખાંડી તો અઢી મણને શું ?
કો. દો.
જ. ૩ ૦૧૧
૩. ચૌદ કોરીએ ખાંડી તો અશરતું શું ? દો. ફો.
જ. ૦૧ ૨૦

ખાંડીનાં લેખાંની કુચીઓનાં કારણ.

૧. કોરીના દોકડા ૨૪ ને ખાંડીના મણુ ૨૦ વતી ભાગતાં એક દોકડે ને વીશ ફાકડે મણુ પડયું.

૨. ખાંડીના મણુ ૨૦ ને કોરીના ઢીંગલા ૧૬ વતી ભાગતાં ઢીંગલાનું સવા મણુ પડયું.

૩. પહેલી રીત પ્રમાણે એક દોકડો અને વીશ ફાકડાનું મણુ થાય છે. માટે એક દોકડો અને વીશ ફાકડાના કૂલ ૧૨૦ ફાકડા થયા તેને મણુના શેર ૪૮ વતી ભાગતાં એક શેરની કીંમત અઢી ફાકડા આવે છે.

૪. ખાંડીના શેર ૯૬૦ ને કોરીના દોકડા ૨૪ વતી ભાગતાં એક દોકડાનું ૪૦ શેર એટલે પોણા મણુ ને ચાર શેર પડયું.

૫. ઉપલી ચોથી રીત પ્રમાણે દોકડાનું ૪૦ શેર આવે છે, માટે ચાલીશ શેરને દોકડાની બદામ ૧૬ વતી ભાગવાથી એક બદામનું અઢી શેર પડયું.

૬. ઉપલી પાંચમી રીત પ્રમાણે બદામનું અઢી શેર આવેછે માટે બદામના રેષ ૧૦૦ ને અઢી શેરના અધોળ ૪૦ તથા નવરાંકા ૨૦ વતી ભાગતાં અઢી રેષે અધોળ અને પાંચ રેષે નવરાંક પડયું.

૭. ઉપલી પાંચમી રીત પ્રમાણે બદામનું અઢી શેર આવેછે માટે અઢી શેરના દોકડા ભાર ૧૦૦ ને બદામના રેષ ૧૦૦ વતી ભાગતાં એક રેષે દોકડા ભાર પડયું.

૮. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને ખાંડીના મણુ ૨૦ વડે ભાગવાથી એક બદામ ને વીશ રેષે મણુ પડયું.

૯. આઠમી રીત પ્રમાણે એક બદામને વીશ રેષે મણુ થાયછે માટે એક બદામ ને વીસ રેષના રેષ ૧૨૦ ને મણુના શેર ૪૮ વડે ભાગતાં શેરની કીંમત અઢી રેષ આવેછે.

૪. ચોવીશ કોરીએ ખાંડી તો દોઢ મણ ને આઠ શે-
રનું શું? કો.

જ. ૨

૫. સવાઅડતાલીસ કોરીએ ખાંડી તો અઢી શેરનું શું?
કો. બ.

જ. ૩ ૦

૬. છવીશ કોરીએ ખાંડી તો નવટાંક ને અઘોળનું શું?
બ. રે.

જ. ૧૧૧ ૨૦

૭. સવા છત્રીશ કોરીએ ખાંડી તો બે દોકડા ભારનું શું?
બ. રે.

જ. ૦૧ ૨૨૧

૮. ચોવીસ કોરી ને બે આને ખાંડી તો બે મણનું શું?
કો. દો. બ.

જ. ૨૧ ૧ ૩ આસરે.

૯. પંદર કોરી ને ત્રણ આને ખાંડી તો બેશેરનું શું?
કો. રે.

જ. ૦૧૧ ૧૫

૧૦. સવા છત્રીશ કોરી ને એક આને ખાંડી તો દોઢ
મણનું શું? કો. દો. બ.

જ. ૨૧૧ ૩ ૧

૧૧. પંદર ઢીંગલે મણ તો બે ખાંડીનું શું? કો.

જ. ૩૭૧

૧૨. પંદર કોરી ને બે દોકડે મણ તો દોઢ ખાંડીનું શું?
કો.

જ. ૪૫૨૧

૧૩. બાર કોરી ને બે ઢીંગલે મણ તો એક ખાંડીનું શું?
કો.

જ. ૨૪૨૧

૧૪. ઢીંગલાનું ત્રણ શેર તો એક ખાંડીનું શું?
જ. ૨૦ કો.

૧૦. દોકડાની બદામ ૧૬ ને ખાંડીના મણુ ૨૦ વડે ભાગતાં પોણી બદામ ને પાંચ રેખે મણુ પડયું.

૧૧. એક ઢીંગલે મણુ હોયતો ખાંડીના મણુ ૨૦ ના વીશ ઢીંગલા એટલે સવા કારી આવેછે.

૧૨. એક દોકડે શેર હોયતો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના નવસોસાઠ દોકડા એટલે ૪૦ કારી આવેછે.

૧૩. ઢીંગલાનું શેર હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના નવસો સાઠ ઢીંગલા એટલે ૬૦ કારી આવેછે.

૧૪. ત્રાંખીઆનું શેર હોયતો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના નવસોસાઠ ત્રાંખીઆ એટલે ૨૦ કારી આવેછે.

૧૫. દોકડાનું એક શેર હોયતો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના ૯૬૦ દોકડા એટલે ૪૦ કારી આવેછે. તે દોકડાનું બશેર કહ્યું હોયતો તેની કીમત બમણી ઓછી થતાં. ખાંડીની ૪૦ કારી આવેછે.

૧૬. ઢીંગલાનું એક શેર કહ્યું હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના ૯૬૦ ઢીંગલા એટલે ૬૦ કારી આવે છે તે ઢીંગલાનું બશેર કહ્યું હોય તો તેની કીમત બમણી ઓછી થતાં એ ખાંડીની ૬૦ કારી આવે છે. એ રીતે આગળ પણ સમજાવું.

૧૭. ત્રાંખીઆનું એક શેર હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના ૯૬૦ ત્રાંખીઆ એટલે ૨૦ કારી આવે છે, તે ત્રાંખીઆનું બે શેર કહ્યું હોય તો તેની કીમત બમણી ઓછી થતાં એ ખાંડીની ૨૦ કારી આવે છે. એ રીતે આગળ પણ સમજાવું.

ભારના લેખાની ક્રંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ ભાર તેટલે દોકડે મણ. પા કોરીએ ભાર હોય તો પા દોકડે મણ. અર્ધા કોરીએ ભાર હોય તો અર્ધે દોકડે મણ અને પોણા કોરીએ ભાર હોય તો પોણે દોકડે મણ.

૨. જેટલી કોરીએ ભાર તેટલા આનાનું દોઢ મણ.
૩. જેટલી કોરીએ ભાર તેટલી બદામનું ત્રણ શેર.
૪. જેટલી કોરીએ ભાર તેથી $\frac{૩}{૪}$ ગણી બદામે શેર.
૫. જેટલે દીંગલે ભાર તેટલી બદામે મણ.
૬. જેટલે દીંગલે ભાર તેટલી વિસવાસાએ ત્રણ શેર.
૭. જેટલે દોકડે ભાર તેટલી બદામનું દોઢમણ.
૮. જેટલે દોકડે ભાર તેટલી વિસવાસીનું સાડા આર શેર.
૯. જેટલે દીંગલે મણ તેથી દોઢ ગણી કોરીએ ભાર.
૧૦. જેટલે દોકડે મણ તેટલી કોરીનું ભાર.
૧૧. જેટલે ત્રાંખીએ મણ તેથી અર્ધા ગણી કોરીએ ભાર.
૧૨. દીંગલાનું જેટલા મણ તેટલા ભારની દોઢ કોરી.
૧૩. દોકડાનું જેટલા મણ તેટલા ભારની એક કોરી.
૧૪. ત્રાંખીઆનું જેટલા મણ તેટલા ભારની અર્ધા કોરી.
૧૫. દીંગલાનું જેટલા શેર તેટલા ભારની ૭૨ કોરી.
૧૬. દોકડાનું જેટલા શેર તેટલા ભારની ૪૮ કોરી.
૧૭. ત્રાંખીઆનું જેટલા શેર તેટલા ભારની ૨૪ કોરી.

દાખલા.

૧. અડતાલીશ કોરીએ ભાર તો દોઢ મણનું શું? કો.

જ. ૩

૨. સવા છતું કોરીએ ભાર તો બે મણનું શું? કો. દો.

જ. ૮ ૦૧

ભારના લેખાંની કૂચીઓનાં કારણ.

૧. ભારના મણુ ૨૪ ને કોરીના દોકડા ૨૪ વતી ભાગવાથી દોકડાનું મણુ પડયું. એ ઉપરથી પા કોરી, પોણી કોરી અને અરધી કોરીનું પણ નીકળે.

૨. ભારના મણુ ૨૪ ને કોરીના આના ૧૬ વડે ભાગતાં આનાનું દોઢ મણુ પડયું.

૩. ભારના શેર ૧૧૫૨ ને કોરીની બદામ ૩૮૪ વડે ભાગવાથી એક બદામનું ત્રણ શેર પડયું.

૪. કોરીની બદામ ૩૮૪ ને ભારના શેર ૧૧૫૨ વડે ભાગવાથી શેરની કીંમત ૬ બદામ આવે છે.

૫. ભારના મણુ ૨૪ ને ઢીંગલાની બદામ ૨૪ વડે ભાગતાં બદામે મણુ પડયું.

૬. ભારના શેર ૧૧૫૨ ને આનાની વિસવાસી ૩૮૪ વડે ભાગતાં વિસવાસીનું ત્રણ શેર પડયું.

૭. ભારના મણુ ૨૪ ને દોકડાની બદામ ૧૬ વતી ભાગતાં બદામનું દોઢ મણુ પડયું.

૮. ભારના શેર ૧૧૫૨ ને દોકડાની વિસવાસી ૨૫૬ વતી ભાગતાં વિસવાસીનું સાડાચાર શેર પડયું.

૯. એક ઢીંગલે મણુ હોય તો ભારના મણુ ૨૪ ના ચોવીશ ઢીંગલા એટલે દોઢ કોરી આવે.

૧૦. દોકડાનું મણુ હોય તો ભારના મણુ ૨૪ ના ચોવીશ દોકડા એટલે એક કોરી આવે.

૧૧. ત્રાંબીએ મણુ હોય તો ભારના મણુ ૨૪ ના ચોવીશ ત્રાંબીઆ એટલે અર્ધા કોરી આવે.

૧૨. એક ઢીંગલાનું મણુ હોય તો ભારના મણુ ૨૪ ના ચોવીશ ઢીંગલા એટલે દોઢ કોરીએ ભાર પડે. ને

૩. એકસો અઠ્યાવીશ કોરીએ ભાર તો ત્રણ મણ ને
ત્રણ શેરની શી કીંમત પડશે? કો. દો.

જ. ૧૬૧ ૨

૪. પંચાણું કોરીએ ભાર તો એક મણ ને એક
શેરનું શું? કો. દો. બ.

જ. ૪ વા ૩૨

૫. સવા બકેર કોરી એ આને ભાર તો સવા એ
મણની શી કીંમત પડશે? કો. દો. બ.

જ. ૬૧૧ વા ૧૧

૬. એકસો પચીશ કોરી એ દીંગલે ભાર, તો ત્રણ મણ
ને ત્રણ શેરની શી કીંમત પડશે? કો. દો. બ. વિ

જ. ૧૫૧૧ ૫ ૩ ૨

૭. ચોસઠ કોરી એ દોકડે ભાર તો દોઢ મણનું શું?
કો. બ.

જ. ૪ ૨

૮. અણસઠ કોરીએ ભાર તો સવા એ ભાર ને ત્રણ
શેરનું શું? કો. દો.

જ. ૧૫૩ ૪૧

૯. આઠ દીંગલે મણ તો એ ભારનું શું? કો.

જ. ૨૪

૧૦. પાંચ દોકડે મણ તો ચાર ભારનું શું? કો.

જ. ૨૦

૧૧. દીંગલાનું ચાર શેર તો એ ભારનું શું?

જ. કો. ૩૬

૧૨. બેઠાનું એક ભાર તો એ શેર ને નવટાંકનું શું?
દો. બ. વિ.

જ. ૩૧ ૨ ૨

ઢીંગલાનું બે મણુ હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ભારની દોઢ દોરી થાય. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૩. દોઢડાનું એક મણુ કહ્યું હોય તો ભારના મણુ ૨૪ ના ચોવીશ દોઢડા એટલે એક દોરીનું ભાર પડે. ને દોઢડાનું બે મણુ કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ભારની એક દોરી થાય. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૪. ત્રાંબીઆનું એક મણુ કહ્યું હોય તો ભારના મણુ ૨૪ ના ચોવીશ ત્રાંબીઆ એટલે અર્ધી દોરીએ ભાર પડે. ને ત્રાંબીઆનું બે મણુ કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ભારની અર્ધી દોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૫. ઢીંગલાનું શેર હોય તો ભારના શેર ૧૧૫૨ ના ૧૧૫૨ ઢીંગલા એટલે ૭૨ દોરી એક ભારની પડે. ને ઢીંગલાનું બશેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ભારની ૭૨ દોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૬. દોઢડાનું એક શેર કહ્યું હોય તો ભારના શેર ૧૧૫૨ ના ૧૧૫૨ દોઢડા એટલે ૪૮ દોરી એક ભારની પડે. ને દોઢડાનું બશેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ભારની ૪૮ દોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૭. ત્રાંબીઆનું શેર કહ્યું હોય તો ભારના શેર ૧૧૫૨ ના ૧૧૫૨ ત્રાંબીઆ એટલે ૨૪ દોરી એક ભારની પડે ને ત્રાંબીઆનું બ શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ભારની ૨૪ દોરી પડે એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

સોના રૂપાનાં લેખાની કૃત્તીઓ.

ગદીઆણા લેખે.

૧. નેટલી કોરીએ ગદીઆણા તેટલે ઢીંગલે વાલ. પા કોરીએ ગદીઆણા હોય તો પા ઢીંગલે વાલ અર્ધા કોરીએ ગદીઆણા હોય તો અર્ધે ઢીંગલે વાલ અને પોણી કોરીએ ગદીઆણા હોય તો પોણે ઢીંગલે વાલ.

૨. નેટલી કોરીએ ગદીઆણા તેટલે ત્રાંબીએ રતી.

૩. નેટલી કોરીએ ગદીઆણા તેથી બમણી બદામે મગભાર.

૪. નેટલે ઢીંગલે ગદીઆણા તેથી દોઢ ગણી બદામે વાલ.

૫. નેટલે ઢીંગલે ગદીઆણા તેથી અર્ધા ગણી બદામે રતી.

૬. નેટલે ઢીંગલે ગદીઆણા તેથી બમણી વિસવાસીએ મગભાર.

૭. નેટલે દોઢે ગદીઆણા તેટલી બદામે વાલ.

૮. નેટલે આને વાલ તેટલી કોરીનું એક ગદીઆણું.

૯. નેટલે ત્રાંબીએ રતી તેટલી કોરીનું એક ગદીઆણું.

૧૦. ઢીંગલાના નેટલા વાલ તેટલા ગદીઆણાની એક કોરી.

૧૧. ઢીંગલાની નેટલી રતી તેટલા ગદીઆણાની ત્રણ કોરી.

૧૨. ત્રાંબીઆની નેટલી રતી તેટલા ગદીઆણાની એક કોરી.

દાખલા.

૧. સવા ચોત્રીસ કોરીએ ગદીઆણા તો દોઢ વાલનું શુ ?

કો. દો. બ.

જ. ૩ ૫ ૧

સોના રૂપાનાં લેખાંની કૂચીઓનાં કારણ.

ગદીઆણા લેખે.

૧. ગદીઆણાના વાલ ૧૬ ને કોરીના ઠીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં આનાનું વાલ પડ્યું. તે પરથી પા, અર્ધી અને પોણી કોરીનું નીકળશે.

૨. ગદીઆણાની રતી ૪૮ ને કોરીના ત્રાંખીઆ ૪૮ વડે ભાગવાથી ત્રાંખીએ રતી પડેછે.

૩. કોરીની બદામ ૩૮૪ ને ગદીઆણાના મગભાર ૧૯૨ વડે ભાગતાં બમણી બદામે મગભાર પડ્યું.

૪. આનાની બદામ ૨૪ ને ગદીઆણાના વાલ ૧૬ વડે ભાગવાથી દોઢ ગણી બદામે વાલ પડ્યું.

૫. ઠીંગલાની બદામ ૨૪ ને ગદીઆણાની રતી ૪૮ વડે ભાગવાથી અર્ધી બદામે રતી પડેછે.

૬. ઠીંગલાની વિસવાસી ૩૮૪ ને ગદીઆણાના મગભાર ૧૯૨ વતી ભાગવાથી બમણી વિસવાસીએ મગભાર આવે.

૭. ગદીઆણાના વાલ ૧૬ વડે દોઢગાની બદામ ૧૬ ને ભાગવાથી બદામે વાલ પડ્યું.

૮. એક આને વાલ હોયતો ગદીઆણાના વાલ ૧૬ ના સોલ ઠીંગલા એટલે એક કોરી પડે.

૯. એક ત્રાંખીએ રતી હોયતો ગદીઆણાની રતી ૪૮ ના અડતાલીશ ત્રાંખીઆ એટલે એક કોરી પડે.

૧૦. ઠીંગલાનો એક વાલ હોય તો ગદીઆણાના વાલ ૧૬ ના સોલ ઠીંગલા એટલે એક કોરી એક ગદીઆણાની પડે ને ઠીંગલાનું બે વાલ હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થાતાં બે ગદીઆણાની એક કોરી થાય. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૨. સવા બત્રીશ કોરીએ ગદીઆણો તો ત્રણ વાલ ને
બે રતીની શી કીમત પડશે ? કો. દો. બ.

જ. ૭ા ૩ા ૨.

૩. છત્રીશ કોરીએ ગદીઆણો તો બે મગભારનું શું ?
કો. દો.

જ. ૧ા ૧ા

૪. પચીસ કોરી બે ઢીંગલે ગદીઆણો તો બે વાલ ને
એક રતીનું શું પડશે ? કો. દો. બ.

જ. ૩ા ૩ા ૩

૫. સાડી છત્રીશ કોરી બે દોકડે ગદીઆણો તો બે
વાલનું શું ? કો. દો

જ. ૩ા ૧ા

૬. પોણી અઠ્યાત્રીશ કોરી બે ઢીંગલે ગદીઆણો તો
ત્રણ વાલ, બે રતી ને એક મગભારનું શું ? કો. દો. બ.

જ. ૬ા ૧ા ૨

તોલા લેબે.

૧. જોટલી કોરીએ તોલો તેટલે આધિએ ગદીઆણો.
૨. જોટલી કોરીએ તોલો તેથી અર્ધે આને વાલ.
૩. જોટલી કોરીએ તોલો તેથી અર્ધે ત્રાંબીએ રતી.
૪. જોટલી કોરીએ તોલો તેટલી બદામે મગભાર.
૫. જોટલે આને તોલો તેથી અર્ધે ઢીંગલે ગદીઆણો.
૬. જોટલે ઢીંગલે તોલો તેથી પોણી ગણી બદામે વાલ.
૭. જોટલે ઢીંગલે તોલો તેથી પા ગણી બદામે રતી.
૮. જોટલે ઢીંગલે તોલો તેટલી વિસવાસીએ મગભાર.
૯. જોટલે દોકડે તોલો તેટલે ત્રાંબીએ ગદીઆણો.
૧૦. જોટલે દોકડે તોલો તેથી અર્ધા ગણી બદામે વાલ.
૧૧. જોટલે આને વાલ તેથી બમણી કોરીએ તોલો.

૧૧. દીંગલાની એક રતી હોય તો ગદીઆણાની ૪૮ રતીના અડતાલીશ દીંગલા એટલે ત્રણ ઢોરી પડે. ને દીંગલાની બે રતી હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ગદીઆણાની ત્રણ ઢોરી થાય. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૨. ત્રાંબીઆની એક રતી હોય તો ગદીઆણાની ૪૮ રતીના અડતાલીશ ત્રાંબીઆ એટલે એક ઢોરી એક ગદીઆણાની પડે. ને ત્રાંબીઆની બે રતી કહી હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ગદીઆણાની એક ઢોરી આવે.

તોલા લેબે.

૧. તોલાના ગદીઆણા ૨ ને ઢોરીના આધિયાં ૨ વડે ભાગતાં આધિએ ગદીઆણો પડે.

૨. ઢોરીના આના ૧૬ ને તોલાના વાલ ૩૨ વડે ભાગવાથી અર્ધ આને વાલ પડે.

૩. ઢોરીના ત્રાંબીઆ ૪૮ ને તોલાની રતી ૯૬ વડે ભાગતાં અર્ધે ત્રાંબીએ રતી પડી.

૪. તોલાના મગ ભાર ૩૮૪ ને ઢોરીની બદામ ૩૮૪ વડે ભાગવાથી બદામે મગભાર પડયું.

૫. આનાને તોલાના ગદીઆણા બે વડે ભાગવાથી અર્ધે આને ગદીઆણો આવે છે.

૬. દીંગલાની બદામ ૨૪ ને તોલાના વાલ ૩૨ વડે ભાગતાં પોણી બદામે વાલ પડયું.

૭. દીંગલાની બદામ ૨૪ ને તોલાની રતી ૯૬ વડે ભાગતાં પા બદામે રતી પડી.

૮. દીંગલાની વિસવાસી ૩૮૪ ને તોલાના મગભાર ૩૮૪ વડે ભાગતાં મગભારની કીંમત એક વિસવાસી આવે છે.

૧૨. જેટલે આને રતી તેથી હગણી ઢોરીએ તોલો.
 ૧૩. જેટલે ત્રાંખીએ રતી તેથી બમણી ઢોરીએ તોલો.
 ૧૪. દીંગણાના જેટલા વાલ તેટલા તોલાની બે ઢોરી.
 ૧૫. દીંગણાની જેટલી રતી તેટલા તોલાની છ ઢોરી.
 ૧૬. ત્રાંખીઆની જેટલી રતી તેટલા તોલાની બે ઢોરી.

દાખલા.

૧. નેતું ઢોરીએ તોલો તો એક ગદીઆણા ને બે વાલ-
 નું શું? ઢો. દો.

જ. ૫૦૧ ૩

૨. સાડીછનું ઢોરીએ તોલો તો બે વાલનું શું? ઢો. દો.

જ. ૬ ૦૧૧

૩. ૯૫૩ તોલો તો બે ગદીઆણા ને ત્રણ વાલનું શું?

ઢો. દો. બ.

જ. ૧૦૪૧ ૩ ૩૧૧

૪. ૩૪૧૧ તોલો તો એક રતી ને મગભારનું શું!

ઢો. દો. બ. વિ.

જ. ૦૧ ૪૧૧૧ ૧ ૨

૫. ૬૫૧ ઢોરીએ તોલો તો ચાર વાલ ને એક મગ-
 ભારનું શું? ઢો. દો. બ.

જ. ૮૧ ૧૧૧૧ ૧૧

૬. ૭૪૨ ઢોરીએ તોલો તો એક વાલ ને બે રતીનું
 શું? ઢો. દો. બ. વિ.

જ. ૩૧૧ ૨૧૧ ૨૧ ૨

૭. બાર આને રતી તો બે તોલાનું શું? ઢો.

જ. ૧૪૪

૮. છ ત્રાંખીએ રતી તો તોલાનું શું? ઢો.

જ. ૧૨

૯. તોલાના ગદીઆણા ૨ ને દોઢડાના ત્રાંખીઆ ૨ વડે ભાગતાં ત્રાંખીએ ગદીઆણો પડયો.

૧૦. દોઢડાની બદામ ૧૬ ને તોલાના વાલ ૩૨ વતી ભાગતાં અર્ધી બદામે વાલ પડયું.

૧૧. આને વાલ હોય તો તોલાના વાલ ૩૨ ના બત્રીશ દીંગલા એટલે બે કોરી આવે છે.

૧૨. આને રતી હોય તો તોલાની ૯૬ રતીના છનું દીંગલા એટલે છ કોરી આવે છે.

૧૩. ત્રાંખીએ રતી હોય તો તોલાની રતી ૯૬ ના છનું ત્રાંખીઆ એટલે બે કોરી આવે છે.

૧૪. દીંગલાનું એક વાલ હોય તો તોલાના વાલ ૩૨ ના બત્રીશ દીંગલા એટલે બે કોરી એક તોલાની પડે. ને જો દીંગલાનું બે વાલ કહ્યું હોય તો તેની કિંમત બમણી ઓછી થતાં બે તોલાની બે કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૫. દીંગલાની એક રતી હોય તો તોલાની ૯૬ રતીના છનું દીંગલા એટલે છ કોરી એક તોલાની પડે. ને જો દીંગલાની બે રતી કહી હોય તો તેની કિંમત બમણી ઓછી થતાં બે તોલાની છ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ.

૧૬. ત્રાંખીઆની એક રતી કહી હોય તો તોલાની રતી ૯૬ ના છનું ત્રાંખીઆ એટલે એક તોલાની બે કોરી પડે. ને જો ત્રાંખીઆની બે રતી કહી હોય તો તેની કિંમત બમણી ઓછી થતાં બે તોલાની બે કોરી પડે.

ધાન્યનાં લેખાંનો કૂચીઓ.

સૈ લેખ.

૧. જેટલી કોરીએ સૈ તેથી પા ગણી કોરીએ માપ.
૨. જેટલી કોરીએ સૈ તેથી પોણે ગણે દોકડે પાટવી.
૩. જેટલી કોરીએ સૈ તેથી ત્ર ગણી અઢામે પવાતું.
૪. જેટલે ઢીંગલે સૈ તેથી પા ગણે ઢીંગલે માપ.
૫. જેટલે ઢીંગલે સૈ તેથી પોણી ગણી અઢામે પાટવી.
૬. જેટલે ઢીંગલે સૈ તેથી ત્ર ગણી વિસવાસીએ પવાતું.
૭. જેટલે દોકડે સૈ તેથી ના ગણે દોકડે માપ.
૮. જેટલે દોકડે સૈ તેથી અર્ધી ગણી અઢામે પાટવી.
૯. જેટલે દોકડે સૈ તેથી અમણી વિસવાસીએ પવાતું.
૧૦. જેટલો કોરીએ પાટવી તેથી ૩૨ ગણી કોરીએ સૈ.
૧૧. જેટલે ઢીંગલે પાટવી તેથી અમણી કોરીએ સૈ.
૧૨. કોરીની જેટલી પાટવી તેટલી સૈની ૩૨ કોરી.
૧૩. ઢીંગલાની જેટલી પાટવી તેટલી સૈની બે કોરી.

દાખલા.

૧. સાડીઆર કોરીએ સૈ તો બે માપતું શું? જ. કો. ૬૧
૨. નવ કોરીએ સૈ તો એક માપને બે પાટવીતું શું?
કો. દો.
- જ. ૨૥ ૧૥
૩. સાડીઆઠ કોરીએ સૈ તો એક પાટવી ને એક પવા-
લાતું શું? કો. દો. બ.
- જ. ૦૧ ૧૥૥ ૩૥
૪. સાડી છ કોરી બે ઢીંગલે સૈ તો બે માપ ને એક
પાટવીતું શું? કો. દો. બ.
- જ. ૩૥ ૦૧ ૩૥

ધાન્યનાં લેખાંની કૂચીઓનાં કારણ. સૈ લેખે.

૧. કોરીને સૈનાં માપ ૪ વતી ભાગતાં પા ગણી કોરીએ માપ પડયું.

૨. કોરીના દોકડા ૨૪ ને સૈની પાટવી ૩૨ વડે ભાગવાથી પોણે દોકડે પાટવી પડી.

૩. કોરીની બદામ ૩૮૪ ને સૈનાં પવાલાં ૧૨૮ વડે ભાગતાં ત્રગણી બદામે પવાલું પડયું.

૪. દીંગલાને સૈનાં માપ ૪ વડે ભાગતાં પા ગણે દીંગલે માપ પડયું.

૫. દીંગલાની બદામ ૨૪ ને સૈની પાટવી ૩૨ વડે ભાગવાથી પોણી બદામે પાટવી પડી.

૬. દીંગલાની વિસવાસી ૩૮૪ ને સૈનાં પવાલાં ૧૨૮ ને ભાગવાથી ત્રગણી વિસવાસીએ પવાલું પડયું.

૭. દોકડાના પા દોકડા ચારને સૈનાં માપ ૪ વડે ભાગતાં પા ગણે દોકડે માપ પડયું.

૮. દોકડાની બદામ ૧૬ ને સૈની પાટવી ૩૨ વડે ભાગવાથી અર્ધા બદામે પાટવી પડી.

૯. દોકડાની વિસવાસી ૨૫૬ ને સૈનાં પવાલાં ૧૨૮ વડે ભાગવાથી બમણી વિસવાસીએ પવાલું પડયું.

૧૦. કોરીએ પાટવી હોયતો સૈની પાટવી ૩૨ ની બત્રીશ કોરી આવેછે.

૧૧. દીંગલે પાટવી કહી હોય તો સૈની પાટવી ૩૨ ના બત્રીશ દીંગલા એટલે બે કોરી એક સૈને માથે પડેછે.

૧૨. કોરીની એક પાટવી કહી હોયતો સૈની પાટવી ૩૨ ની બત્રીશ કોરી પડે. ને જો કોરીની બે પાટવી કહી હોયતો

૫. સાડીનવ કોરી બે ઢીંગલે સૈ તો બે પવાલાંનું શું ?

દો. બ.

જ. ૩૫ ૧૫૫

૬. પોણીઆઠ કોરી બે દોકડે સૈ તો એક માપ ને બે પવાલાંનું શું ?

કો. દો. બ.

જ, ૨ ૧૫૫ ૩

કળશી લેબે.

૧. નેટલી કોરીએ કળશી તેટલે ઢીંગલે સૈ.
૨. નેટલી કોરીએ કળશી તેથી પા ગણે ઢીંગલે માપ.
૩. નેટલી કોરીએ કળશી તેથી પોણી ગણી બદામે પાટવી.
૪. નેટલી કોરીએ કળશી તેથી ત્રગણી વિસવાસીએ પવાલું.

૫. નેટલે ઢીંગલે કળશી તેથી દોઢ ગણી બદામે સૈ.
૬. નેટલે ઢીંગલે કળશી તેથી પોણી ગણી વિસવાસીએ પાટવી.
૭. નેટલે દોકડે કળશી તેટલી બદામે સૈ.
૮. નેટલે દોકડે કળશી તેથી અર્ધા ગણી વિસવાસીએ પાટવી.

૯. નેટલે ઢીંગલે સૈ તેટલી કોરીએ કળશી.

૧૦. નેટલે ઢીંગલે પાટવી તેથી ૩૨ ગણી કોરીએ કળશી.

૧૧. નેટલે ઢીંગલે પવાલું તેથી ૧૨૮ ગણી કોરીએ કળશી.

૧૨. ઢીંગલાની નેટલી સૈ તેટલી કળશીની એક કોરી.

૧૩. ઢીંગલાની નેટલી પાટવી તેટલી કળશીની ૩૨ કોરી.

૧૪. ઢીંગલાનાં નેટલાં પવાલાં તેટલી કળશીની ૧૨૮ કોરી.

દાબલા.

૧. છનું કોરીએ કળશી તો દોઢ સૈનું શું ? જ. કો. ૯

૨. સો કોરીએ કળશી તો અઢી સૈ ને એક માપનું શું ?

જ. કો. ૧૭ દો. ૪૫.

તેની કીમત બમણી ઓછી થાતાં એ સૈની ૩૨ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૩. ઢીંગલાની એક પાટવી કહી હોયતો સૈની ૩૨ પાટવીના ૩૨ ઢીંગલા એટલે એ કોરી પડે. ને જો ઢીંગલાની એ પાટવી કહી હોય તો તેની કીમત બમણી ઓછી થતાં એ સૈની એ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

કળશી લેખે.

૧. કળશીની સૈ ૧૬ ને કોરીના ઢીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં ઢીંગલાની સૈ પડી.

૨. કળશીનાં માપ ૬૪ ને કોરીના પા ઢીંગલા વડે ભાગવાથી પા ઢીંગલાનું એક માપ પડ્યું.

૩. કોરીની બદામ ૩૮૪ ને કળશીની પાટવી ૫૧૨ વડે ભાગવાથી એક પાટવીની પોણી બદામ આવે છે.

૪. ઉપરની ત્રીજી રીત પ્રમાણે પાટવીની કીમત પોણી બદામ આવે છે. માટે પોણી બદામની વિસવાસી ૧૨ ને પાટવીનાં પવાલાં ૪ વડે ભાગવાથી ત્રણણી વિસવાસીએ પવાલું પડ્યું.

૫. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને કળશીની સૈ ૧૬ વડે ભાગતાં એક સૈની દોઢ બદામ આવે છે.

૬. ઢીંગલાની વિસવાસી ૩૮૪ ને કળશીની પાટવી ૫૧૨ વડે ભાગવાથી એક પાટવીની પોણી વિસવાસી આવે છે.

૭. કળશીની સૈ ૧૬ ને દોઢડાની બદામ ૧૬ વડે ભાગવાથી બદામે સૈ પડી.

૮. કળશીની પાટવી ૫૧૨ ને દોઢડાની અર્ધી વિસવાસી ૫૧૨ વડે ભાગતાં અર્ધી વિસવાસીએ પાટવી પડી.

૩. એકસો સાડીબાર ફોરીએ કળશી તો બે સૈ કે દોઢ
પાટવીનું શું પડશે? કો. દો. બ. વિ.

જ. ૧૪૧ ૩ ૨૧ ૧

૪. એકસો બત્રીસ ફોરી બે આને કળશી તો દોઢ સૈને
બે પવાલાનું શું પડશે? કો. બ. વિ.

જ. ૧૨૧ ૬ ૦૧૧

૫. સાડીઅઠ્યાસી ફોરી ત્રણ દીંગલે કળશી તો દોઢ
કળશી.ને બે પવાલાનું શું? કો. દો. બ.

જ. ૧૩૩ ૨૧૧ ૧૧

૬. એક સો છનું ફોરીએ કળશી તો બે માપ ને એક
પાટવીનું શું પડશે? કો. દો.

જ. ૬૧ ૩

૭. પંચોતેર ફોરી બે દોઢકે કળશી તો દોઢ સૈને એક
પાટવીનું શું? કો. દો. બ. વિ.

જ. ૭ ૪૧ ૩ ૧

૮. બાર દીંગલે સૈ તો બે કળશીનું શું? જ. કો. ૨૪.

૯. દીંગલાની ચાર પાટવી તો બે કળશીનું શું?

જ. કો. ૧૬.

૧૦. દીંગલાનાં બે પવાલાં તો દોઢ કળશીનું શું?

જ. કો ૪૮.

ગજનાં લેખાંની કૂચીઓ.

૧. નેટલી ફોરીએ ગજ તેટલે દોઢકે તસુ.

૨. નેટલી ફોરીએ ગજ તેટલે ત્રાંબીએ આંગળ.

૩. નેટલી ફોરીએ ગજ તેટલા દીંગલાનું દોઢ તસુ.

૪. નેટલે દીંગલે ગજ તેટલી બદામનું તસુ.

૯ એક ઠીંગલે સૈ હોય તો કળશીની સૈ ૧૬ ના સોળ ઠીંગલા એટલે એક કોરી આવે છે.

૧૦. એક ઠીંગલે પાટવી હોય તો કળશીની ૫૧૨ પાટવીના ૫૧૨ ઠીંગલા એટલે ૩૨ કોરી આવે છે.

૧૧. એક ઠીંગલે પવાલું હોય તો કળશીનાં પવાલાં ૨૦૪૮ ના ૨૦૪૮ ઠીંગલા એટલે ૧૨૮ કોરી આવે છે.

૧૨ ઠીંગલાની એક સૈ હોય તો કળશીની ૧૬ સૈના સોળ ઠીંગલા એટલે એક કોરી પડે. ને જો ઠીંગલાની બે સૈ કહી હોય તો તેની કીમત બમણી ઓછી થાતાં બે સૈની એક કોરી આવે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૩. ઠીંગલાની એક પાટવી કહી હોય તો કળશીની પાટવી ૫૧૨ના ૫૧૨ ઠીંગલા એટલે ૩૨ કોરી પડે. ને ઠીંગલાની બે પાટવી કહી હોય તો તેની કીમત બમણી ઓછી થાતાં બે કળશીની ૩૨ કોરી પડે એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૪. ઠીંગલાનું એક પવાલું કહ્યું હોય તો કળશીનાં ૨૦૪૮ પવાલાંના ૨૦૪૮ ઠીંગલા એટલે ૧૨૮ કોરી પડે. ને જો ઠીંગલાનાં બે પવાલાં કહ્યાં હોય તો તેની કીમત બમણી ઓછી થાતાં બે કળશીની ૧૨૮ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

ગજનાં લેખાંની કૂચીઓનાં કારણ.

૧. ગજના તસુ ૨૪ ને કોરીના દોકડા ૨૪ વડે ભાગતાં દોકડે તસુ પડ્યો.

૨. ગજના આંગળ ૪૮ ને કોરીના ત્રાંબીઆ ૪૮ વડે ભાગવાથી ત્રાંબીએ તસુ પડ્યો.

૫. જેટલે દીંગલે ગજ તેથી અર્ધી ગણી બદામે આંગળ.
૬. જેટલે દોકડે ગજ તેટલી બદામનું દોઢ તસુ.
૭. જેટલે દીંગલે તસુ તેથી દોઢ ગણી કોરીએ ગજ.
૮. જેટલે દોકડે તસુ તેટલી કોરીએ ગજ.
૯. જેટલે દોકડે આંગળ તેથી બમણી કોરીએ ગજ.
૧૦. દીંગલાના જેટલા તસુ તેટલા ગજની દોઢ કોરી.
૧૧. દીંગલાના જેટલા આંગળ તેટલા ગજની ત્રણ કોરી.
૧૨. દોકડાના જેટલા તસુ તેટલા ગજની એક કોરી.
૧૩. દોકડાના જેટલા આંગળ તેટલા ગજની બે કોરી.

દાખલા.

૧. ૯ કોરીએ ગજ તો અઢી તમનું શું? જ. કો. ૧૦ ૩ દો.
૨. સાડીઆર કોરીએ ગજ તો દોઢ તસુનું શું?
જ. કો. ૧૦ ૧૦ ૧૦ દો.
૩. નવ કોરીએ ગજ તો એક આંગળનું શું?
જ. કો. ૧ ૪૧ દો.
૪. સાડીસાત કોરી, ત્રણ દીંગલે ગજ તો દોઢ તસુનું શું?
કો. દો. બ.
જ. ૧ ૫૦ ૧૦
૫. બે કોરી બે દીંગલે ગજ તો દોઢ ગજ ને બે તસુનું શું?
કો. દો.
જ. ૩ ૨૦
૬. સાડીઓગણીશ કોરી, ત્રણ આને ગજ તો પોણા ગજ ને એક આંગળનું શું પડશે?
કો. દો. બ.
જ. ૧૫ ૪ ૩૦
૭. બે કોરી બે દોકડે ગજ તો અધ ગજ ને દોઢ તસુનું શું?
કો. દો. બ.
જ. ૧ ૪ ૨

૩. ગજના તસુ ૨૪ ને ઢોરીના હીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં હીંગલાનો દોઢ તસુ પડ્યો.

૪. ગજના તસુ ૨૪ ને હીંગલાંની બદામ ૨૪ વતી ભાગતાં બદામે તસુ પડ્યો.

૫. ગજના આંગળ ૪૮ ને હીંગલાની અર્ધી બદામ ૪૮ વડે ભાગતાં અર્ધી બદામે આંગળ પડ્યો.

૬. ગજના તસુ ૨૪ ને દોઢાની બદામ ૧૬ વતી ભાગવાથી બદામને દોઢ તસુ પડ્યો.

૭. હીંગલે તસુ હોય તો ગજના તસુ ૨૪ ના ૨૪ હીંગલા એટલે દોઢ ઢોરી આવે છે.

૮. દોઢે તસુ હોય તો ગજના તસુ ૨૪ ના ૨૪ દોઢા એટલે એક ઢોરી આવે છે.

૯. દોઢે આંગળ હોય તો ગજના આંગળ ૪૮ ના ૪૮ દોઢા એટલે બે ઢોરી આવે છે.

૧૦. હીંગલાનું એક તસુ કહ્યું હોય તો ગજના તસુ ૨૪ ના ૨૪ હીંગલા એટલે દોઢ ઢોરી પડે. ને જો હીંગલાના બે તસુ કહ્યા હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ગજની દોઢ ઢોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૧. હીંગલાનું એક આંગળ કહ્યું હોય તો ગજના આંગળ ૪૮ ના ૪૮ હીંગલા એટલે ત્રણ ઢોરી પડે. ને જો હીંગલાના બે આંગળ કહ્યા હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ગજની ત્રણ ઢોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૨. દોઢાનો એક તસુ કહ્યો હોય તો ગજના તસુ ૨૪ ના ૨૪ દોઢા એટલે એક ઢોરી પડે. ને જો દોઢાના બે તસુ કહ્યા હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ગજની એક ઢોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૮. ચાર હીંગસે તસુ તો અઢી ગજનું શું? જ. કો. ૧૫
૯. બે દોકડે તસુ તો ત્રણ ગજનું શું? જ. કો. ૬
૧૦. હીંગલાના ત્રણ તસુ તો દોઢ ગજનું શું? જ. કો. ૦૧૧
૧૧. દોકડાનું બે તસુ તો બે ગજનું શું? જ. કો. ૧

જમીનનાં લેખાંની કૃત્તીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ પરાન્ને તેટલે દોકડે વીધું.
૨. જેટલી કોરીએ પરાન્ને તેટલા હીંગલાનું દોઢ વીધું.
૩. જેટલી કોરીએ પરાન્ને તેથી પાંચ ગણે દોકડે કરમ.
૪. જેટલી કોરીએ પરાન્ને તેથી ૧૬ ગણે દોકડે ગજ.
૫. જેટલે હીંગસે પરાન્ને તેટલી અઢામે વીધું.
૬. જેટલે હીંગસે પરાન્ને તેથી પાંચ ગણે રેપે કરમ.
૭. જેટલે હીંગસે પરાન્ને તેથી ૧૬ ગણે રેપે ગજ.
૮. જેટલે દોકડે પરાન્ને તેટલી અઢામનું દોઢ વીધું.
૯. જેટલી કોરીએ ગજ તેથી ૧૪૪૦ ગણી કોરીએ પરાન્ને.
૧૦. જેટલે હીંગસે ગજ તેથી ૯૦ ગણી કોરીએ પરાન્ને.
૧૧. જેટલે દોકડે ગજ તેથી ૬૦ ગણી કોરીએ પરાન્ને.
૧૨. કોરીના જેટલા ગજ તેટલા પરાન્નની ૧૪૪૦ કોરી.
૧૩. હીંગલાના જેટલા ગજ તેટલા પરાન્નની ૯૦ કોરી.
૧૪. દોકડાના જેટલા ગજ તેટલા પરાન્નની ૬૦ કોરી.

દાખલા.

૧. એક સો અત્રીશ કોરીએ પરાન્ને તો બે વીધાનું શું?
જ. કો. ૧૧.
૨. સાડી ચોરાશી કોરીએ પરાન્ને તો દોઢ વીધાનું શું?
જ. કો. ૫૦ ૦૧૧ દો.
૩. છનું કોરીએ પરાન્ને તો બે કરમનું શું?
જ. ૦૧ કો. ૩૧ દો. ૧૦ ફો.

૧૩. દોકડાનો એક આંગળ કહ્યા હોય તો ગજના આંગળ ૪૮ના ૪૮ દોકડા એટલે એ ઢોરી પડે. ને જો હીંગલાના એ આંગળ કહ્યા હોય તો તેની કીમત અમણી એણી ધાતાં એ ગજની એ ઢોરી પડે.

જમીનનાં લેખાંની કૂચીઓનાં કારણ.

૧. પરાખનાં વીધાં ૨૪ ને ઢોરીના દોકડા ૨૪ વડે ભાગવાથી દોકડાનું વીધું પડે છે.

૨. પરાખનાં વીધાં ૨૪ ને ઢોરીના હીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં હીંગલાનું દોઢ વીધું પડે છે.

૩. પરાખના કરમ ૪૮૦ એ ઢોરીના દોકડા ૨૪૦૦ ને ભાગવાથી કરમના પાંચ દોકડા પડે.

૪. ઉપલી ત્રીજી રીત પ્રમાણે પાંચ દોકડે કરમ પડે છે. માટે પાંચ દોકડાને કરમના ગજ ૩ વડે ભાગતાં એક ગજના ૧૩૩ દોકડા પડે.

૫. પરાખનાં વીધાં ૨૪ ને હીંગલાની બદામ ૨૪ વડે ભાગતાં એક બદામનું વીધું પડે છે.

૬. પરાખના કરમ ૪૮૦ વડે હીંગલાના રેપ ૨૪૦૦ ને ભાગતાં એક કરમના પાંચ રેપ પડશે.

૭. ઉપલી છઠી રીત પ્રમાણે પાંચ રેપે કરમ પડે છે. માટે પાંચ રેપને કરમના ગજ ૩ વડે ભાગતાં ગજને માથે ૧૩૩ રેપ આવે છે.

૮. પરાખનાં વીધાં ૨૪ ને દોકડાની બદામ ૧૬ વડે ભાગવાથી બદામનું દોઢ વીધું પડશે.

૯. એક ઢોરીએ ગજ હોય તો પરાખના ગજ ૧૪૪૦ ની ૧૪૪૦ ઢોરી આવે છે.

૪. ચોરાશી દોરીએ પરાન્ને તો એ ગળનું શું ?
જ. રાા દો. ૫ દો.
૫. સાડી બાસડ દોરીએ પરાન્ને તો એ વીધાં ને એ કરમનું શું પડશે ?
કો દો. દો.
- જ. પાા ૧ા ૧૫
૬. બત્રીશ દોરી એ આને પરાન્ને તો ત્રણ વીધાનું શું ?
કો. દો. બ.
- જ. ૪ બા ૨.
૭. ચોગઠ દોરી એ દોકડે પરાન્ને તો ત્રણ વીધાનું શું ?
જ. ૮ા દો. ૨ દો.

મોઝાં, મીણબતીઓ, બટન વગેરે ઉઝન (૧૨ નંગ)ની ગણતરીથી વેચાય છે તેની કૂચીઓ.

૧. જેટલી દોરીએ ઉઝન તેટલે આધિએ બંડલ.
૨. જેટલી દોરીએ ઉઝન તેથી બમણું દોકડે નંગ.
૩. જેટલી દોરીએ ઉઝન તેટલા દીંગણાનું પોણું નંગ.
૪. જેટલે દીંગલે ઉઝન તેથી બમણી બદામે નંગ.
૫. જેટલે દોકડે ઉઝન તેટલી બદામનું પોણું નંગ.
૬. જેટલે દીંગલે નંગ તેથી પોણી ગણી દોરીએ ઉઝન.
૭. દોરીનાં જેટલા નંગ તેટલા ઉઝનની બાર દોરી.
૮. દીંગણાના જેટલા નંગ તેટલા ઉઝનની પોણી દોરી.

દાખલા.

૧. ૭ દોરીએ ઉઝન તો એક બંડલનું શું ? જ. કો. ૩
૨. ત્રણ દોરી, એ આને ઉઝન તો એ નંગનું શું ?
જ. ૧ા કો. ૧ા દો.

૧૦. હીંગલે ગજ હોય તો પરાગના ગજ ૧૪૪૦ ના ૧૪૪૦ હીંગલા એટલે ૯૦ ડોરી આવે છે.

૧૧. દોકડે ગજ હોય તો પરાગના ગજ ૧૪૪૦ ના ૧૪૪૦ દોકડા એટલે ૬૦ ડોરી આવે છે.

૧૨. ડોરીનો એક ગજ કહો હોય તો પરાગના ગજ ૧૪૪૦ ની ૧૪૪૦ ડોરી પડે છે. ને ડોરીના જે ગજ કહો હોય તો તેની કીમત બમણી ઓછી થાતાં જે પરાગની ૧૪૪૦ ડોરી આવે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૩—૧૪મી કુંચીઓનો ખુલાસો ૧૦ તથા ૧૨ મી રીતનો ઊલટ રીતે વિચાર કરેથી સહેજ સમજશે.

ડઝનનાં લેખાંની કુંચીઓનાં કારણ.

૧. ડઝનનાં બંડલ ૨ ને ડોરીનાં આધિયાં ૨ વડે ભાગતાં આધિએ બંડલ પડ્યું.

૨. ડોરીના દોકડા ૨૪ ને ડઝનનાં નંગ ૧૨ વડે ભાગવાથી એક નંગના જે દોકડા આવે છે.

૩. ડઝનનાં નંગ ૧૨ ને ડોરીના હીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં એક હીંગલાનું પોણું નંગ પડ્યું.

૪. હીંગલાની બદામ ૨૪ ને ડઝનના નંગ ૧૨ વડે ભાગતાં એક નંગની જે બદામ પડે.

૫. ડઝનનાં નંગ ૧૨ ને દોકડાની બદામ ૧૬ વતી ભાગતાં બદામનું પોણું નંગ પડ્યું.

૬. એક હીંગલે નંગ હોય તો ડઝનના ૧૨ નંગના ૧૨ હીંગલા એટલે પોણી ડોરી આવે છે.

૩. સાડી ચાર કોરીએ ડઝન તો ચાર નંગનું શું? જ. કો. ૧૧
૪. બે કોરીને બે દોકડે ડઝન તો દોઢ નંગનું શું? જ. કો. ૧૧ દો. ૧૧
૫. ચાર કોરીએ ડઝન તો એક બંગલ ને બે નંગનું શું? જ. કો. ૨૧ દો. ૪
૬. દીંગલાના ત્રણ નંગ તો ત્રણ ડઝનનું શું? જ. ૧૧૧ કો.
૭. કોરીના આઠ નંગ તો ચાર ડઝનનું શું? જ. ૬ કો.

વળી, વંઝી, વાંસ વગેરે કોડી (૨૦ નંગ)ના હીસાબથી વેચાય છે તેનાં લેખાંની કૃત્તિઓ.

૧. જોડલી કોરીએ કોડી તેટલે દોકડે ને વીશ ગણે દોકડે નંગ.
૨. જોડલી કોરીએ કોડી તેટલા દીંગલાનું સવા નંગ.
૩. જોડલે દીંગલે કોડી તેટલી બદામ ને વીશ ગણે રેષે નંગ.
૪. જોડલે દોકડે કોડી તેથી પોણી ગણી બદામ ને પાંચ ગણે રેષે નંગ.
૫. જોડલે દીંગલે નંગ તેથી સવા ગણી કોરીએ કોડી.
૬. કોરીનાં જોડલા નંગ તેટલી કોડીની વીશ કોરી.
૭. દીંગલાનાં જોડલા નંગ તેટલી કોડીની સવા કોરી.

દાખલા.

૧. પચીશ કોરીએ કોડી તો બે નંગનું શું? કો. જ. ૨૧

૧૭. કોરીનું એક નંગ હોય તો ડઝનનાં ૧૨ નંગની ૧૨ કોરી પડે ને જો કોરીનાં બે નંગ કઢ્યાં હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થાતાં બે ડઝનની ૧૨ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૮. ઠીંગલાનું એક નંગ હોય તો ડઝનના ૧૨ નંગના ૧૨ ઠીંગલા એટલે પોણી કોરી પડે. ને જો ઠીંગલાનાં બે નંગ કઢ્યાં હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થાતાં બે ડઝનની પોણી કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

કોડીનાં લેખાની કૂચીઓનાં કારણ.

૧. કોરીના દોકડા ૨૪ ને કોડીના નંગ ૨૦ વડે ભાગતાં એક નંગનો એક દોકડો ને વીશ ફોકડા આવે છે.

૨. કોડીના નંગ ૨૦ ને કોરીના ઠીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં ઠીંગલાનું સવા નંગ પડયું.

૩. ઠીંગલાની બદામ ૨૪ ને કોડીના નંગ ૨૦ વડે ભાગતાં એક નંગની કીંમત એક બદામ ને વીશ રેપ આવે છે.

૪. દોકડાની બદામ ૧૬ ને કોડીના નંગ ૨૦ વડે ભાગવાથી એક નંગની કીંમત પોણી બદામ ને પાંચ રેપ આવે છે.

૫. એક ઠીંગલે નંગ હોય તો કોડીના નંગ ૨૦ ના વીશ ઠીંગલા એટલે સવા કોરી આવે છે.

૬. કોરીનું એક નંગ હોય તો કોડીના નંગ ૨૦ની વીશ કોરી પડે ને જો કોરીનાં બે નંગ હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થાતાં બે કોડીની વીશ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૨. ત્રીશ કોરીએ કોડી તો અઢી નંગનું શું ? જ. ૩૥ કો.
 ૩. પંદર કોરી ને બે ઢીંગલે કોડી તો ચાર નંગનું
 શું ? કો. દો. બ. રેષ.
 જ. ૩ ૦ ૧ ૧ ૧૦

કાગળનાં લેખાની કૂચીઓ.

૧. જોટલી કોરીએ રીમ તેટલે દોકડે ને વીશ ગણે
 ફેકડે ધા.
 ૨. જોટલી કોરીએ રીમ તેથી પાંચ ગણે ફેકડે પાનું.
 ૩. જોટલે ઢીંગલે રીમ તેટલી બદામ ને વીશ ગણે રેષે
 ધા.
 ૪. જોટલે ઢીંગલે રીમ તેથી પાંચ ગણે રેષે પાનું.
 ૫. જોટલે ઢીંગલે ધા તેથી સવા ગણી કોરીએ રીમ.
 ૬. જોટલે ઢીંગલે પાનું તેથી દોઢ ગણી કોરીએ ધા.
 ૭. જોટલે દોકડે પાનું તેટલી કોરીએ ધા.
 ૮. દોકડાનાં જોટલાં પાનાં તેટલા ધાની એક કોરી.
 ૯. ઢીંગલાનાં જોટલા પાનાં તેટલા ધાની દોઢ કોરી.

દાખલા.

૧. ચોવીશ કોરીએ રીમ તો બે ધાનું શું પડશે ?
 કો. દો. ફે.
 જ. ૨૧ ૩ ૧૦
 ૨. બાર કોરીએ રીમ તો ત્રણ ધા ને બે પાનાનું શું ?
 કો. દો. ફે.
 જ. ૧૧ ૧ ૨૧ ૧૫

૭. ઢીંગલાનું એક નંગ હોય તો કોડીના નંગ ૨૦ ના વીશ ઢીંગલા એટલે સવા કોરી પડે. ને જો ઢીંગલાનાં બે નંગ હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થાતાં બે કોડીની સવા કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

કાગળના લેખાંની કૂચીઓનાં કારણ.

૧. કોરીના દોકડા ૨૪ ને રીમના ધા ૨૦ વડે ભાગતાં એક ધાની કીંમત એક દોકડા ને વીશ ફેકડા આવે છે.

૨. કોરીના ફેકડા ૨૪૦૦ ને રીમના પાનાં ૪૮૦ વડે ભાગતાં એક પાનાની કીંમત પાંચ ફેકડા આવે છે.

૩. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને રીમના ધા ૨૦ વડે ભાગવાથી એક ધાની કીંમત એક બદામ ને વીશ રેષ આવે છે.

૪. ઢીંગલાના રેષ ૨૪૦૦ ને રીમનાં પાનાં ૪૮૦ વડે ભાગવાથી એક પાનાની કીંમત પાંચ રેષ આવે છે.

૫. એક ઢીંગલે ધા કહો હોય તો રીમના ધા ૨૦ ના વીશ ઢીંગલા એટલે સવા કોરી આવે છે.

૬. એક ઢીંગલે પાનું કહ્યું હોય તો ધાનાં પાનાં ૨૪ ના ચોવીશ ઢીંગલા એટલે દોઢ કોરી આવે છે.

૭. એક દોકડે પાનું કહ્યું હોય તો ધાનાં પાનાં ચોવીશના ચોવીશ ઢીંગલા એટલે દોઢ કોરી આવે છે.

૮. દોકડાનું એક પાનું કહ્યું હોય તો ધાના પાના ૨૪ ના ૨૪ દોકડા એટલે એક કોરી પડે ને જો દોકડાનાં બે પાના કહ્યાં હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થાતાં બે ધાની એક કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૯. ઢીંગલાનું એક પાનું કહ્યું હોય તો ધાનાં પાનાં ૨૪ ના ૨૪ ઢીંગલા એટલે દોઢ કોરી પડે. ને ને ઢીંગલાનાં એ પાનાં કહ્યાં હોય તો તેની કીમત બમણી ઓછી ધાતાં એ ધાની દોઢ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

નળીઆં, ધાસના પૂળા, નાળીએર વગેરે ૧૦૦ ની ગણતરીથી વેચાય છે તેનાં લેખાંની કૂચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ સેંકડો તેથી ૨૪ ગણે ફેકડે નંગ.
  ૨. જેટલી કોરીએ સેંકડો તેથી સવાએ ગણે દોકડે ને પંદર ગણે ફેકડે દશ નંગ.
  ૩. જેટલે ઢીંગલે સેંકડો તેથી ચોવીશ ગણે રેષે નંગ.
  ૪. જેટલે દોકડે સેંકડો તેથી સોલ ગણે રેષે નંગ.
  ૫. જેટલે ઢીંગલે નંગ તેથી સવાછ ગણી કોરીએ સેંકડો.
- (હવેથી કૂચીઓનાં કારણ લખ્યાં નથી.)

દાખલા.

૧. પંદર કોરીએ સેંકડો તો દશ નંગનું શું? કો. જ. ૧૧.
૨. વીશ કોરીનાં સો નાળીએર તો પાંચ નાળીએરનું શું? જ. કો. ૧.
૩. દશ કોરી ને એ ઢીંગલે સો પૂળા તો આઠ પૂળાનું શું પડશે? જ. કો. ૦૧૧-૧-૪૪.
૪. ઢીંગલાના ચાર પૂળા તો સો પૂળાનું શું પડશે? જ. કો. ૧૧-૧૧.
૫. સવા આઠ કોરીએ સેંકડો તો ત્રણ નંગનું શું? જ. કો. ૦-૫૧૧-૧૯.

વ્યાજ ગણવાની રીત.

૧. ઢોરી અને મહિનાનો ગુણાકાર કરતાં જે આવે તેને સર કહેછે.

૨. દહાડા કહ્યા હોય તો તે દહાડા અને ઢોરીના ગુણાકારને ત્રીસે ભાગતાં જે આવે તે સર જાણવો.

૩. સેંકડે મહિનાનું ટકા લેખે વ્યાજ હોય તો સરને ૧૦૦ વડે ભાગતાં જે આવે તે ઢોરી જાણવી અને ભાગાકાર કરતાં જે વધે તેને ચારે ભાગતાં જે આવે તે દોકડા સમજવા (ખરેખર તો જે વધે તેને ચોવીશે ગુણી સોએ ભાગવા, ભાગાકાર આવશે તે દોકડા જાણવા, અથવા છએ ગુણી પચીશે ભાગવા.)

૪. વ્યાજનો ભાવ એક ટકાથી એછો વતો હોય તો સર આવે તેને નીચે મુજબ ગુણવા.

ટકા પ્રમાણે સર આવ્યો હોય તેના—

- ૦) — પાના પા કરવા.
- ૦) = પાના અર્ધા કરવા.
- ૦) ≡ પાના પોણા કરવા.
- ૦ | પા કરવા.
- ૦ | — પાના સવાયા કરવા.
- ૦ | = પાના દોઢા કરવા.
- ૦ | ≡ પાનાં પાનું પોણું મેળવવું.
- ૦ || અર્ધા કરવા.
- ૦ || — અર્ધામાં પાનું પા મેળવવું.
- ૦ || = અર્ધાના સવાયા.
- ૦ || ≡ અર્ધામાં પાનું પોણું મેળવવું.
- ૦ || | પોણા કરવા.

- ૦૧૧— પોણામાં પાનું પા મેળવવું.
 ૦૧૧= પોણામાં પાનું અર્ધ મેળવવું.
 ૦૧૧≡ પોણાનું સવાયું કરવું.
 ૧૧ સવાયું.
 ૧૧ દોઢું.

દાખલા.

૧. પચીસ કોરી છ મહિના સુધી રહી, અર્ધા ટકા લેખે
 વ્યાજ શું થશે? જ. કો. ૦૧૧
૨. ત્રીસ કોરી બે મહિના ને છ દિવસ સુધી રહી, પોણા
 ટકા પ્રમાણે વ્યાજ શું થશે? જ. કો. ૦૧ પાંચ આ.
૩. ચાલીસ કોરી છ મહિના ને ત્રણ દિવસ રહી બે
 આના પ્રમાણે વ્યાજ શું થશે? જ. કો. ૦૧ ૧૧ ૧ આ.
૪. પંદર કોરી આઠ મહિના ને ચાર દિવસ રહી, વ્યાજનો
 ભાવ છ આના પ્રમાણે વ્યાજ શું થશે? જ. કો. ૦૧ ૪૧૧ ૩૧
૫. પાંચસો કોરી નવ મહિના રહી, દશ આના પ્રમાણે
 વ્યાજ શું થશે? જ. કો. ૨૮)૩

નાણાવટીઓ ખાતાનું વ્યાજ કાઢે છે તેની રીત.

કચ્છ પ્રાંતના નાણાવટીઓમાં વ્યાજ કાઢવાની રીત
 નીચે મુજબ છે.

૧. ખાતા વહીમાં જમે ઉધાર રકમો હોય છે તેનું
 વ્યાજ કાઢવા સારૂ ખાતાં પ્રમાણેજ મથાળું દોરીને તેમાં
 વ્યાજ એટલું વધારે લખે છે. પછી જમે—પારની રકમો
 જમે તરફ માંડે છે અને ઉધાર—પારની રકમો ઉધાર
 તરફ માંડે છે પણ ખાતામાં માથે કોરીનો આંકડો ભરે

છે તેમ ન ભરતાં લીટીને આરંભે કો. કરી તેની અંદર તે રકમ લખે છે. પછી તે રકમ ફેટલા મહિના અને ફેટલા દીવસ ખાતાની ચોખ્ખ કરવાની તીથિ સુધી થઇ તે તીથિ' ઉપરથી નક્કી કરી. મા. દી. કરીને જેટલા માસ દીવસ થયા હોય તે લખે છે. પછી તેના વ્યાજ કાઢવાની રીત પ્રમાણે સરકરીને તે સર રકમની પહેલાં ઠાપી તરફ, જમે પારનો જમે તરફ અને ઉધાર પારનો ઉધાર તરફ ચડાવે છે. પછી જમે તરફના સરનો સરવાળો જમે તરફ નીચે કરે છે અને ઉધાર-પારના સરનો સરવાળો ઉધાર તરફ નીચે કરે છે. વ્યાજનો ભાવ સરખો હોય તો જે તરફના સરની સરવાળો વધારે હોય તે તરફના સરમાંથી જે તરફના સરનો સરવાળો ઓછો હોય તે બાદ કરે છે. બાકી રહે તેને ટકાએ ગુણી રીત મુજબ કોરી, દોકડા કરી જે જમે પારનો સર વધારે થયો હોય “દેવી” એમ લખે છે અને ઉધાર પારનો વધારે થયો હોય તો “લેણી” એમ લખે છે પછી પાછળ ખતાવ્યા મુજબ તારીજ કાઢે છે.

૨. જે વ્યાજનો ભાવ ઓછો વતો હોય તો એક વાર ખંને તરફના સરનું રીત મુજબ કોરી દોકડા વ્યાજ કાઢીને પછી બાદ બાકી કરે છે અને તારીજ કાઢે છે.

નીચે શા. પાનાચંદ ગલાલચંદના ખાતાનું-સંવત ૧૯૪૨ ની સાલનું વ્યાજ કાઢી ખતાવ્યું છે. હિસાબ સંવત ૧૯૪૩ ના કારતક સુદ ૧ ને રોજ કર્યો. વ્યાજ રામ આદ લખે.

---

૧. બાંજે ફકાણે તીથિ પ્રમાણે મુદત ગણી ને વારની સાથે મેળવે છે તથા મહિને અરધો દીવસ કાપી મુદત ગણે છે તેવાં રીવાજ આ પ્રાંતમાં ચાલતો નથી.

શાળ પાનાચંદ ગણાલચંદનું ખાતું.
સંવત ૧૯૪૨ ની સાલનું.

જ	ક
૨૦૦ માગસર વદ ૪ વાર શુક્રે.	૧૨૫ પોષ સુદ ૧૫ વાર બુધે.
૧૪૮ અશાઠ શુદ ૧૪ વાર ગરેબી.	૧૩૨ ફાગણ વદ ૧૩ વાર ગરેબી.
૩૦૦ શ્રાવણ વદ ૧ વાર રવેબી.	૨૭૫ આશો વદ ૨ વાર શુક્રે.
૬૪૮	૫૩૨
૧૧૬ બાકી દેવી સંવત ૧૯૪૩ ના કારતક સુદ ૧	૧૧૬ બાકી દેવી આશો વદ.))
	૬૪૮

વ્યાજ

સંવત ૧૯૪૨ ની સાલનું.

જ	ક
૨૦૮૦ કો. ૨૦૦ મા. ૧૦ દી. ૧૨.	૧૧૯૧૧૧ કો. ૧૨૫ મા. ૯૧ દી. ૧
૫૨૭૧૧ કો. ૧૪૮ મા. ૩૧ દી. ૨.	૯૩૭ કો. ૧૩૨ મા. ૭ દી. ૩
૭૫૦ કો. ૩૦૦ મા. ૨૧ દી. ૦	૧૨૮૧ કો. ૨૭૫ મા. ૦ દી. ૧૪

૩૩૫૭૧૧

૨૨૫૭

૧૧૦૦૧૧

એ રીતે સર ૧૧૦૦૧૧ બાકી રહ્યો તેની અર્ધા ટકા પ્રમાણે કોરી? પાા વ્યાજ થઇ.

તારીજ સંવત ૧૯૪૩ ના કારતક સુદ ૧

૦૮

ઉ

૧૧૬ મુદત દેવી.

પાા વ્યાજના રૂ. ૧૧૦૦૧૧ના

કટા અર્ધા લેખે કોરી

પાાને પોણી

—બદામ અશરે થશે તે દેવી.

૧૨૧૧

લાકડાં માપવાના હિસાબ.

૧. પાટીઆં અથવા ચોખાંડાં લાકડાં માપવાની રીત—જનડાઇ અને પહોળાઇના તસુનો ગુણા-કાર કરીને તેને ચોવીશે ભાગતાં જે આવે તેને લંબાઇના ગજે ગુણવા એટલે ગુણાકાર આવે તે પાકા ગજ સમજવા.

૨. ગોળ લાંકડાં માપવાની રીત—ગોળ ભરતાં જેટલા તસુ આવે તેટલી એકવડી દોરી ગણાય છે. પછી તે દોરીના અર્ધને તેજ અર્ધ ગુણવાથી જે આવે તે વીસ-વાસી સમજવી. તેના વસા કરવા. પછી તેને લંબાઇના ગજે ગુણવા, ગુણતાં જે આવે તે વસા થશે, તેને ચોવીશે ભાગી ગજ કરવા.

દાખલા.

૧. એક પાટીઈ ૮ ગજ લાંબુ, છ તસુ પહોળું અને ૪ તસુ જાડું છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે? જ. ગ. ૮

૧ વેપારી લોક સરમાંપાથી આજ્ઞાની તથા વ્યાજમાં બદામની કસર લેખતા નથી માટે ઉપર પણ તે પ્રમાણે ગણેલુ છે.

૨. એક પાટીકા પંદર ગજ લાંબું, ૮ તસુ પહોળું અને ૩ તસુ જાડું છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે? જ. શ. ૧૫

૩. એક ગોળ લાકડું દશ ગજ લાંબું, અને ૧૬ તસુની દોરી છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે? ગ. વ. વિ.

જ. ૧ રા ૪

૪ એક ગોળ લાકડું ૮ ગજ લાંબું અને દોરી ૮ તસુની છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે? વ. વિ.

જ. પા ૨

૫. એક ગોળ લાકડું ૧૨૦ ગજ લાંબું અને દોરી ૧૨ તસુની છે તેના પાકા ગજ કેટલા? શ. વ.

જ. ૦ા ૬૩૩.

કાચા પાકા તોલના હિસાબ.

૧. કચ્છનો કાચો મણુ ૪૦ શેરનો થાય છે. અને પાકો ૪૮ શેરનો થાય છે. માટે જો કાચા મણુમાંથી પાકા મણુ કરવા હોય તો કાચા મણુમાંથી તેનો છઠો ભાગ બાદ કરવો એટલે પાકા મણુ થશે. અથવા પાકા મણુમાંથી કાચા મણુ કરવા હોય તો પાકા મણુને ૪૮ એ ગુણી, ૪૦ એ ભાગવા એટલે ભાગાકાર જેટલા કાચા મણુ થશે.

૨. ભાયાતી ગામોમાં મણુખંધી તોત્ર સરખું નથી. માટે જે ગામનો મણુ જેટલા શેરનો હોય તેટલાએ ગુણી ૪૦ એ ભાગવા એટલે દરબારી કાચા મણુ આવશે. તેના જો પાકા મણુ કરવા હોય તો જીપરની રીત મુજબ કરવું.

દાખલા.

૧. ૧૨૬ કાચા મણુ છે તેના પાકા મણુ કેટલા થશે ?

જ. મ. ૧૦૫

૨. ૭૨૧૧ કાચા મણુના પાકા મણુ કેટલા ?

જ. મ. ૬૦૧૬

૩. ૪૨૧૫ કાચા મણુના પાકા મણુ કરો ?

જ. મ. ૩૫૧૧

૪. ખાંડમણુ ૧૪૪ કાચા છે તેના પાકા મણુ ૪૫ શેરના મણુ લેખે કેટલા થશે ?

જ. મ. ૧૨૮

૫. ૧૩૫ પાકા મણુ તેના કાચા મણુ કેટલા ?

જ. ૧૬૨ મણુ

૬. ૧૧૮ પાકા મણુ પર શેરના તેના કાચા મણુ કેટલા થશે ?

જ. મ. ૧૫૩૬

૭. ૮૦ પાકા મણુ ૪૫ શેરના તેના કાચા મણુ કેટલા થશે ?

જ. મ. ૯૦

જો બારદાન કહ્યું હોય તો જેટલું બારદાન કહ્યું હોય તેટલું બાદ કરી પછી તેના મણુ કરી કીંમત કાઢવી જેમકે—

૧. ગોળનાં માટલાં નંગ ૧૧૫ દર માટલાનું ઉધડ તોલ ૨૧ મણુ છે અને દર માટલે ૫૫ મણુ બારદાન બાદ જતાં દર મણુની કોરી ૧૦ લેખે શું કીંમત થશે ? (આ મણુ પર શેરનો છે તેનો અડતાલો મણુ કરીને કીંમત કાઢવી.)

૧૧૫ માટલાં.

મ. શેર.

૦૧

૨૮૦૧—૩.

૧૦ દર મણની કીંમત

૨૮૧૧ મણુ આરદાન

—
કો. ૨૮૦૩—૩ દો. જ.

૧૫૧

૨૧

—
૨૮૧૧ મણુ ઉચ્ચ.

—૨૮૧૧ મણુ આરદાન બાદ.

—
૨૫૮૧૧ બાકી પર શેરના નકી મણુ
પર.—
૪૮)૧૩૪૫૫ શેર.—
૨૮૦૧૩ નકી ૪૮ શેરના મણુ પાકા.

પગાર ગણવાના હિસાબ.

૧. મહિનાનો જેટલી કોરી પગાર કહ્યો હોય તેને જેટલા દીવસનું કરવું હોય તેટલાએ ગુણી ત્રીશે ભાગતાં આવે તેટલી કોરી તેટલા દીવસની સમજવી. ભાગાકાર કરતાં બાકી વધેતો તેના રીત મુજબ દોકડા બદામ કરવાં.

૨. જેટલી કોરીએ વરસ તેને પંદરે ભાગતાં જે આવે તેટલા દોકડા એક દિવસના.

૩. જેટલી કોરીએ વરસ તેને ચારે ગુણી ત્રણે ભાગતાં જે આવે તેટલા દીંગલા એક મહિનાના.

૪. જેટલે દીંગલે દીવસ તેથી સાડીબાવીશ ગણી કોરીએ વરસ.

૫. જેટલે દોકડે દીવસ તેથી પંદરગણી કોરીએ વરસ.

દાખલા.

૧. સાડીસલાવીશ કોરીએ મહિનો તો દશ દીવસનું શું ?
જ. કો. ૯૭૪
૨. ચોસઠ કોરીએ મહિનો તો આર દીવસનું શું ?
કો. દો. કો.
૩. ત્રણસો પચાસ કોરીએ વરસ તો આર દીવસનું શું ?
જ. ૨૫૫-૨૫૫
૪. રોજના ત્રણ દીંગલા તો એક વરસનું શું ?
જ. ૩૫-૩૫
૫. રોજના આર દોઢા પગાર તો એક વરસનો કે-
ટલો ?
જ. ૬૦ કો.

પાછલી ઢૂંચીઓના પરચુરાણુ દાખલા.

૧. અઢી કોરીએ શેર તો એક દોઢાબારનું શું ? જ. ૧૫૫ દો.
૨. સવાત્રણ કોરી ને એક આને સવાત્રણ શેર ને એક
અઢોળ તો બે દીંગલાનું કેટલું ? જ. ૧ નવરાક
૩. સવાચૈદ કોરી ને અઢી દીંગલે સવાચૈદ શેર ને અઢી
અઢોળ તો એક અઢોળનું શું પડશે ? જ. ૧૫૫ દો.
૪. બે દીંગલાનાં દોઢ શેર રીંગણાં તો ત્રાંબીઆનાં કેટલા
શેર આવશે ? જ. ૧૫ શે.
૫. સવા-કોરીનું ત્રણ પાસેર ધી તો એક મણનું શું ?
જ. ૮૦ કો.
૬. સવાઆઠ દોઢાનાં બાવીસ નાળિયેર તો બે નંગનું
શું ? જ. ૧૫૫ દો.
૭. સવાયાના સવા શેર રીંગણાં તો ત્રણ દોઢાનાં કે-
ટલાં ? જ. ૩ શે.

૮. સાડીબાધીશ ઢોરીએ મણુ તો ત્રણુ શેરનું શું ?
જ. કો. ૧૧ ૩૫૫ દો.
૯. પાંત્રીશ ઢોરીએ ખાંડી તો બે મણુનું શું પડશે ?
જ. ૩૫૫ કો.
૧૦. અઢી ઢીંગલાનું પોણાચાર શેર તો અઢી ઢીંગલાનું
કેટલા શેર આવશે ? જ. ૧૫૫ શેર
૧૧. પચીશ ઢોરીએ મણુ તો પાકા અઢી શેરનું શું ?
જ. કો. ૧૫૫—
૧૨. સાડીછત્રીશ ઢોરીએ મણુ તો બેશેરનું શું ? જ. કો. ૧)૨૫
૧૩. સવાચોપન ઢોરીએ ભાર બે ભાર ને બેશેરનું શું ?
જ. ૧૦૮૫ દો. ૨૧ વિ. ૨૫ આ
૧૪. પંદર દોઢડાનાં પચીશ શેર રીંગણાં તો પોણા
ચાર દોઢડાનાં કેટલા શેર આવશે ? જ. ૬૫ શેર
૧૫. પંદર ઢોરીએ કાંડી તો ચાર નંગનું શું ?
જ. કો. ૩
૧૬. પચીશ ઢોરીનાં સો પૂળા તો પચીશ પૂળાનું શું ?
જ. કો. ૬૫
૧૭. આધિઆની અધોળ એલચી તો સવા શેર એલ-
ચીનું શું ? જ. ૧૦ કો
૧૮. પંદર ઢોરીનાં સો નાળીએર તો દોઢ ઢોરીનાં
કેટલાં ? જ. ૧૦ નંગ
૧૯. સવા છત્રીશ ઢોરીએ તોલો તો બે વાલનું શું ?
જ. કો ૨૦૫૨
૨૦. સતર ઢોરીએ ગદીઆણો તો એક રતીનું શું ?
જ. ૮૫૫ દો.
૨૧. છ ઢોરીએ ડઙન તો બે નંગનું શું ? જ. ૧ કો.
૨૨. ઢોરીનું સાડા આઠ શેર તો સાડી આઠ ઢોરીનું
કેટલા શેર આવશે ? જ. ૭૨૫ શેર

૨૩. સવા અગીઆર ઢોરીએ મહીનો તો બે દિવસનું
શું પડશે? જ. બાા ઢોરી

૨૪. બસો—પચીસ ઢોરીએ વરસ તો પંદર દીવસનો
કેટલો પગાર મળશે? જ. ઢો. ૯ા ૩ દો.

૨૫. વીસ ઢોરી આઠ મહિના રહી વ્યાજનો ભાવ આઠ
આના લેખે છે તો વ્યાજ શું થશે? ઢો. દો. ઢો.
જ. બાા ૧ ૨૦

૨૬. પચોતેર ઢોરી છ મહિના સુધી રહી. વ્યાજનો દર
છ આના લેખે વ્યાજ શું થશે? જ. ઢો. પાાજા

૨૭. છનું કાચા મણુ તેના ૪૮ શેરના પાકા મણુ કે
ટલા થશે? જ. મ. ૮૦

૨૮. એકસો સુમાલીશ કાચા મણુ તેના ૪૫ શેરના
પાકા મણુ કેટલા થશે? જ. મ. ૧૨૮

૨૯. પચીસ દોકડાનું સાડા બાસઠ શેર તો ચાર દોક-
ડાનું કેટલું? જ. ૧૯ શેર

૩૦. નવ દોકડાનું પાણુ સાત શેર તો છ દોકડાનું
કેટલું? જ. ૪ા શેર

૩૧ સવા બત્રીશ ઢોરી બે આને ગદીઆણો તો બે
વાલ અને દોઢ રતીનું શું પડશે? ઢો. દો. બ.
જ. પ ૧ા ૨ા

૩૨. સાડીચોપન ઢોરીએ ગદીઆણો તો દોઢ વાલ ને
એક રતીની શી કીંમત પડશે? ઢો. દો. બ.
જ. ૬ પાા ૨

૩૩. છપન ઢોરી ત્રણ આને ગદીઆણો તો ત્રણ વાલ
ને બે રતીનું શું? ઢો. દો. બ.
જ. ૧૨ાા ૩ બા

૩૪. પાંચ આને વાલ તો બે ગદીઆણાનું શું? જ. ૧૦ ઢો.

૩૫. હીંગણાની બે રતી તો એક ગદીઆણું શું ?

જ. ૧૧૧ ઢો.

૩૬. હીંગણાનું બશેર તો એક ભારનું શું ? જ. ૩૬ ઢો.

૩૭. દોકડાનું દોઢ શેર તો એક મણનું શું ? જ. ઢો. ૧૧ ૨

૩૮. દોકડાનું ત્રણ શેર તો એક ભારનું શું ? જ. ૧૬ ઢો.

૩૯. પચીસ ઢોરીએ ભાર તો એક શેરનું શું ? જ. ૮ ૧/૨ બ.

૪૦. સાડીઆપન ઢોરી બે આને ભાર, તો બે મણ ને ત્રણ શેરની શી કીંમત પડશે ? ઢો. દો. બ. વિ.

જ. જા જા રા ૨

૪૧. મવાછપન ઢોરી બે આને ખાંડી તો ત્રણ મણ ને ચાર શેરની શી કીંમત પડશે ? ઢો. દો. બ. આ.

જ. ખા જા ૧

૪૨. ત્રણ ઢોરીનું સાગસાત શેર તો સાગઆવીશ શેરની શી કીંમત પડશે ? જ. ૯ ઢોરી.

૪૩. અઢી ઢોરીએ બશેર તો દોકડાભારનું શું ? જ. ૧૧૧ ઢો.

૪૪. સવાચાર ઢોરી બે આને સવાચાર શેર ને નવટાંક તો એક શેર ને એક નવટાંકનું શું ? જ. ૧૫= ઢો.

૪૫. ઢોરીનું સવાત્રણ શેર તો સવાત્રણ ઢોરીનું કેટલા શેર આવશે ? જ. શે. ૧૧૧—

૪૬. ઢોરીનું સાગસાત શેર તો સાડીસાત ઢોરીનું કેટલા શેર. જ. ૫૬૧ શેર

૪૭. ૧૩૨ કાચા મણ તેના ૪૮ શેરના પાકા મણ કરી પ્રત ૧૨૧૧ ઢોરી બે આના લેખે શી કીંમત થશે ? જ. ૧૩૮૮૧૧ ઢો.

૪૮. કાચા મણના પાકા ૪૫ શેરના મણ કરો.

જ. મ. ૬૬૧૧૧

કચ્છી કોષ્ટકો.

કચ્છી ચલણી નાણાનું કોષ્ટક.

૮ બદામ	એટલે	૧ ત્રાંબીઓ.
૨ ત્રાંબીઆ	,,	૧ દોકડો.
૩ ત્રાંબીઆ	,,	૧ ઢીંગલો.
૨ ઢીંગલો	,,	૧ દણ.
૨ દણ	,,	૧ પાચલું.
૨ પાચલાં	,,	૧ આધીયું.
૨ આધીયા	,,	૧ ઢોરી.
૫ ઢોરી	,,	૧ પાચીયું.
૨૬૫ ઢોરી	,,	૧ સોનાની ઢોરી.
૫૦ ઢોરી	,,	૧ સોનાની અરધી મોર.
૧૦૦ ઢોરી	,,	૧ સોનાની મોર.

કચ્છમાં લૂગડાં ભરવાનું કોષ્ટક.

૨ આંગળ	એટલે	૧ તસુ.
૨૪ તસુ	,,	૧ ગજ.
૩૩ તસુ	,,	૧ વાર.

કચ્છના તોલનું કોષ્ટક.

૨૫ દોકડા ભાર	એટલે	૧ અધોળ.
૨ અધોળ	,,	૧ નવટાંક.
૨ નવટાંક	,,	૧ પાશેર.
૨ પાશેર	,,	૧ અચ્છેર.
૨ અચ્છેર	,,	૧ શેર.
૬ શેર (કાચા)	,,	૧ પાંચ શેરી.
૨ પાંચ શેર	,,	૧ દશેર.
૨ દશેર	,,	૧ અરધો મણ.

૨ અરધા મણુ	ઐટલે	૧ મણુ.
૨૦ મણુ	"	૧ ખાંડી.
૨૮ મણુ	"	૧ ભાર.

કુચ્છમાં અનાજ માપવાનું કોષ્ટક.

૪ પવાલાં	ઐટલે	૧ પાટવી.
૮ પાટવી	"	૧ માપ.
૪ માપ	"	૧ સૈ.
૧૬ સૈ	"	૧ કળશી.
૧૦ કળશી	"	૧ મુડો.

વાગડમાં ભાયાની ગામોમાં ભરપનું કોષ્ટક.

૩૩ શેર	ઐટલે	૧ પાટવી.
૩ પાટવી	"	૧ માપ.
૬ માપ	"	૧ સૈ.
૧૨ સૈ	"	૧ કળશી.
૧૦ કળશી	"	૧ મુડો.

વાગડમાં ભાયાતી ગામોમાં તોલનું કોષ્ટક.

૪૦ નૂનાં દોકડા ભાર	ઐટલે	૧ શેર.
૪૦ શેર	"	૧ મણુ.
૨૦ મણુ	ઐટલે	૧ ખાંડી.

અનાજ માપનું શેરનું કોષ્ટક.

૩૩ શેર	ઐટલે	૧ પાટવી.
૨૬ શેર	"	૧ માપ.
૪૦ શેર	"	૧ કાચો મણુ.
૪૮ શેર	"	૧ પાકો મણુ.

કરીઆણાના તોલનું કોષ્ટક.

૨ નવટાંક	ઐટલે	૧ પાશેર.
૪ પાશેર	"	૧ શેર.

૪૮ શેર	એટલે	૧ મણ.
૨૦ મણ	"	૧ ખાંડી.

સોના રૂપાનું કોષ્ટક.

૪ મગ	એટલે	૧ રતી.
૩ રતી	"	૧ વાલ.
૧૬ વાલ	"	૧ ગદીઆણા.
૨ ગદીઆણા	"	૧ તોલો.
૨૨ તોલા	"	૧ શેર.

જમીન ભરપનું કોષ્ટક.

૩ ગજ	એટલે	૧ કરમ.
૨૦ કરમ	"	૧ વીઘો.
૨૪ વીઘાં	"	૧ દરબારી પરાગ્ને.
૩૨ વીઘાં	"	૧ ભાયાતી પરાગ્ને.

જમીન ભરપનું ખીબું કોષ્ટક.

૧૬ આના	એટલે	૧ મુંડો.
૪૦ મુંડો	"	૧ એકર.
૮ એકર	"	૧ પરાગ્ને.

ચુનાના માપનું કોષ્ટક.

૧૩ આગળ	એટલે	૧ ફરો
૧૬ ફરો	"	૧ કળશી.
૧૦ કળશી	"	૧ મુંડો.

લાકડાં માપવાનું કોષ્ટક.

૨૪ વીસવાસી	એટલે	૧ વસો.
૨૪ વસા	"	૧ ગજ.

હાથી દાંતના તોલનું કોષ્ટક.

૩૫ દોઢડાભાર	એટલે	૧ શેર.
૪૦ શેર	"	૧ મણ.

કચ્છમાં અક્ષીણના તોલનું કોટક.

૩૭૫ દોકડાભાર	એટલે	૧ શેર.
૪૦ શેર	„	૧ મણ.

કચ્છમાં કપાસ તથા કાલાંના તોલનું કોટક.

૬૫૫ સાડા છ શેર	એટલે	૧ પાંચ શેરી.
૨ પાંચ શેર	„	૧ દશ શેર.
૨૬ શેર	„	૧ અરધો મણ.
૩૯ શેર	„	૧ પોણો મણ.
૫૨ શેર	„	૧ મણ.
૨૦ મણ	„	૧ ખાંડી.

અખડાસામાં ભાયાતી ગામોમાં ભરપનું કોટક.

૯૫૫ પાટવી	એટલે	૧ માપ.
૬ માપ	„	૧ સે.
૧૨ માપ	„	૧ ચાશીયું.
૮ ચાશીયાં	„	૧ અશી.
૯૬ માપ	„	૧ કળશી.

કચ્છના વેપારીઓ ગુપ્ત આંકડા બોલે છે તેની સમજ.

૧ ત્રાંબીઓ	એટલે	૧ કડીઓ.
૨ ત્રાંબીઓ	„	૧ બોત્તે.
૨ દોકડા	„	૧ ઘેર.
૨૫ દોકડા	„	૧ કભાઇ.
૩ દોકડા	„	૧ ઉધાન.
૪ દોકડા	„	૧ ગોથ.
૪૫ દોકડા	„	૧ સાડાચાર ગોથ.
૫ દોકડા	„	૧ બાબર.
૬ દોકડા	„	૧ બેલ.

કચ્છના વેપારીઓમાં ગુપ્ત આંકડાની સમજ.

નવાણું બાકી	એટલે	૧
ધર	„	૨
ઉંધાન	„	૩
ગોથ	„	૪
મૂળ	„	૫
ખેળ	„	૬
સમાર	„	૭
ધરચોક	„	૮
વરગ	„	૯
આંગળ	„	૧૦
સરખી	„	૧૧
બાગર	„	૧૨
તેતર	„	૧૩
ધર સમાર	„	૧૪
નકર	„	૧૫
કોડી	„	૨૦

કપતી ચલણી નાણાનું કોષ્ટક.

૧૧૧ પાઇ	એટલે	૧ અધેલો.
૩ પાઇ	„	૧ પેસો.
૨ પૈસા	„	૧ ઢાંચુ.
૪ પૈસા	„	૧ આનો.
૨ આના	„	૧ ખે આની.
૪ આના	„	૧ પાવલી.
૮ આના	„	૧ અડધો.
૧૬ આના	„	૧ રૂપીઆ.
૧૫ રૂપીઆ	„	૧ મહોર.

સરકારી હિસાબમાં ગણવાનું કોષ્ટક.

૧૨ પાઇ	ઐટલે	૧ આનો.
૧૬ આના	"	૧ રૂપીઆ.
૧૫ રૂપીઆ	"	૧ મહોર.

વેપારી લોકોને હિસાબ ગણવાનું કોષ્ટક.

૧૬ વીસવાસી	ઐટલે	૧ બદામ.
૧૬ બદામ	"	૧ દોકડો.
૧ દોકડા	"	૧ આનો.
૧૦૦ દોકડા	"	૧ રૂપીઆ.
૧૫ રૂપીઆ	"	૧ મહોર.

દક્ષિણમાં.

૧૦૦ રૂપ	ઐટલે	૧ પાવનું.
૪ પાવનાં	"	૧ રૂપીઆ.

અંગ્રેજી ચલણી નાણાનું કોષ્ટક.

૪ ફારદીંગ	ઐટલે	૧ પેન્સ.
૧૨ પેન્સ	"	૧ શીલીંગ.
૪૫ શીલીંગ	"	૧ ડાલર.
૫ શીલીંગ	"	૧ ક્રાઉન.
૨૦ શીલીંગ	"	૧ પૌંડ.
૨૧ શીલીંગ	"	૧ ગીની.

અંગ્રેજી સોના નાણાનું કોષ્ટક.

૫ રૂપીઆ	ઐટલે	૧ પુતળીયું.
૧૦ રૂપીઆ	"	૧ અસ્તરીયું.
૧૦૫ રૂપીઆ	"	૧ ઘોડાગીની.
૧૫ રૂપીઆ	"	૧ મહોર.

સાધારણ તોલનું કોષ્ટક.

૪૥૫	પૈસાભાર	એટલે	૧ અધોળ.
૪૫૫	ટાંક	„	૧ અધોળ.
૨૫૫	૩ પીઆભા	„	૧ અધોળ.
૨	અધોળ	„	૧ નવટાંક.
૨	નવટાંક	„	૧ પાશેર.
૨	પાશેર	„	૧ અચ્છેર.
૨	અચ્છેર	„	૧ શેર.
૧૦	શેર	„	૧ તોલું.
૪	તોલાં	„	૧ મણ.
૪૦	શેર	„	૧ મણ.
૨૫	મણ	„	૧ ગાંસડી.
૫	મણ	„	૧ કોથળો.
૬	મણ	„	૧ પહાડ.
૭	મણ	„	૧ નાનોહારો.
૧૨	મણ	„	૧ માણી.
૧૬	મણ	„	૧ કળશી.
૨૦	મણ	„	૧ ખાંડી.
૨૧	મણ	„	૧ મોટો હારો.
૨૪	મણ	„	૧ ભાર.
૩૦	મણ	„	૧ ગાદી.
૩૨	મણ	„	૧ બેટીયું.

અગ્રેજ સાધારણ તોલનું કોષ્ટક.

૧૬	ગ્રામ	એટલે	૧ ઔસ.
૧૬	ઔસ	„	૧ પાઉંડ.
૨૮	પાઉંડ	„	૧ કુવાર્ટર.

૪ કુવાઈર	ઐટલે	૧ હંદરવેટ.
૨૦ હંદરવેટ	„	૧ ટન.

આ તોલને “ એવારડુ પાધવ વળન ” કહે છે.

અંગ્રેજી વૈદ્યાના તોલનું કોષ્ટક.

૨૪ ઐન	ઐટલે	૧ મકુપલ.
૩ મકુપલ	„	૧ દ્રામ.
૮ દ્રામ	„	૧ આંકિસ
૧૨ આંકિસ	„	૧ પાંડિડ.

આ વળનને અંગ્રેજીમાં “ એપાથે કરીઝ વેટ ” કહે છે.

સોના રૂપાના તોલનું દેશી કોષ્ટક.

૬ એખાભાર	ઐટલે	૧ રતી.
૩ રતી	„	૧ વાલ.
૧૬ વાલ	„	૧ ગદી-આણા.
૨ ગદીઆણા	„	૧ તોલો.

અંગ્રેજી સોના રૂપાનું કોષ્ટક.

૨૪ ઐન	ઐટલે	૧ પેનીવેટ.
૨૦ પેનીવેટ	„	૧ આંકિસ.
૧૨ આંકિસ	„	૧ પાંડિડ.

આ વળનને “ ત્રાય ” વળન કહે છે.

મોતીના હિસાબ ગણવાનું કોષ્ટક.

૧૬ બદામ	ઐટલે	૧ દોકડા.
૧૦૦ દોકડા	„	૧ ચવ.
૧૩૩૩ ચવ	„	૧ રતી
૨૪ રતી	„	૧ ટાંક.

મોતીના તોલનું કોષ્ટક.

૧૬ આના	ઐટલે	૧ રતી.
૨૪ રતી	„	૧ ટાંક.

કપાસના તોલનું કોષ્ટક.

૪૮ શેર	એટલે	૧ ધડી.
૨૦ ધડી	"	૧ ભાર.

મુખ્યમાં અનાજ ભરવાનું કોષ્ટક.

૨ ટીપરી	"	૧ શેર.
૪ શેર	"	૧ પાલી
૧૬ પાલી	"	૧ ફરો.

મુખ્યમાં મીઠું ભરવાનું કોષ્ટક.

૧૦૧ અંબવાલી	એટલે	૧ ફરો.
૧૦૦ ફરો	"	૧ આનો.
૧૬ આનો	"	૧ રાસ.

અંગ્રેજી દારૂ ભરવાનું કોષ્ટક.

૨ પૈટ	એટલે	૧ ક્વાર્ટ.
૪ ક્વાર્ટસ	"	૧ ગ્યાલન.
૬૩ ગ્યાલન	"	૧ હાગઝેટ
૭૪ ગ્યાલન	"	૧ પંચન.
૨ હાગઝેટ	"	૧ પૈપ.
૨ પૈપ	"	૧ ટન.

કેટલીક વસ્તુઓ ગણતરીથી લેવાયછે તેનાં કોષ્ટક.

કાગળ લેવામાં

૨૪ તા	એટલે	૧ ધા.
૨૦ ધા	"	૧ રીમ.

વળીઓ લેવામાં

૨૦ નંગ	એટલે	૧ કોડી.
--------	------	---------

મોજા વગેરે લેવામાં.

૧૨ નંગ	એટલે	૧ ડઝન.
૧૨ ડઝન	"	૧ ગોરસ.

લખાંધ ભરવાનું ગુજરાતી કોષ્ટક.

૮ આડબવ	એટલે	૧ આંગળ.
૪ આંગળ	"	૧ મુઠી.
૩ મુઠી	"	૧ વેંત.
૨ વેંત	"	૧ હાથ.
૪ હાથ	"	૧ દંડ.
૨૦૦૦ દંડ	"	૧ ગાઢિ.
૪ ગાઢિ	"	૧ બેજન.

લખાંધ ભરવાનું અંગ્રેજી કોષ્ટક.

૩ બવ	એટલે	૧ ઇંચ.
૧૨ ઇંચ	"	૧ ફૂટ
૩ ફૂટ	"	૧ યાર્ડ.
૫૫૫ યાર્ડ	"	૧ પોલ.
૪૦ પોલ	"	૧ ફર્લોંગ.
૮ ફર્લોંગ	"	૧ માઇલ.
૩ માઇલ	"	૧ લીગ.

ગુજરાતી લૂગડાં ભરવાનું કોષ્ટક.

૩ આંગળ	એટલે	૧ તસુ.
૨૪ તસુ	"	૧ ગજ.
૧૫૫ ગજ	"	૧ વાર.

લૂગડાં ભરવાનું અંગ્રેજી કોષ્ટક.

૨૧ ઇંચ	એટલે	૧ નેલ.
૧૬ નેલ	"	૧ યાર્ડ.
૧૧ યાર્ડ	"	૧ એલ.

લાકડાં માપવાનું ગુજરાતી કોષ્ટક.

૨૦ તસુ	એટલે	૧ વીસવાસી.
૨૦ વીસવાસી	"	૧ વસો.
૨૦ વસો	"	૧ ગજ.

ગુજરાતી જમીનની લંબાઈ માપવાનું કોષ્ટક.

૧૨ તસુ	એટલે	૧ હાથ.
૫૬ હાથ	„	૧ કાઠી.
૩૫ મુઠી	„	૧ કાઠી.

જમીનની લંબાઈનું અંગ્રેજી કોષ્ટક.

૧૬ આના અથવા	}	એટલે	૧ ગુઠો.
૩૩ ફુટ			
૬૬ ફુટ		„	૧ સાંકળ.
૧૦૦ લીંક		„	૧ સાંકળ.

ચોરસ જમીન માપવાનું ગુજરાતી કોષ્ટક.

૩૪ ચોરસ હાથ	એટલે	૧ ચોરસ મુઠી.
૧૨૨૫ ચોરસ મુઠી	„	૧ ચોરસ કાઠી.
૨૦ ચોરસ કાઠી	„	૧ વસો.
૨૦ વસા	„	૧ વીધું.

અંગ્રેજી ચોરસ જમીન માપવાનું કોષ્ટક.

૧૪૪ ચોરસ ઇંચ	એટલે	૧ ચોરસ ફુટ.
૯ ચોરસ ફુટ	„	૧ ચોરસ યાર્ડ.
૩૦૧ ચોરસ યાર્ડ	„	૧ પોલ.
૪૦ પોલ	„	૧ રૂડ.
૪ રૂડ	„	૧ એકર.
૬૪૦ એકર	„	૧ મૈલ.

ગુજરાતી ધન માપનું કોષ્ટક.

૨૭ ધન મુંડી	એટલે	૧ ધન વેંત.
૮ ધન વેંત	„	૧ ધન હાથ.

અંગ્રેજી ધન માપનું કોષ્ટક.

૧૭૨૮ ધન ઇંચ	એટલે	૧ ધન ફુટ.
૨૭ ધન ફુટ	„	૧ ધન યાર્ડ.

ગુજરાતી કાળ માપવાનું કોષ્ટક.

૬૦ વીપળ	એટલે	૧ પળ.
૬૦ પળ	„	૧ ઘડી.
૭૫ ઘડી	„	૧ પહોર.
૮ પહોર	„	૧ દીવસ.
૭ દીવસ	„	૧ અઠવાડીયું.
૧૫ દીવસ	„	૧ પખવાડીયું.
૩૦ તીર્થા	„	૧ માસ.
૨૯૫ દીવસ	„	૧ માસ.
૧૨ માસ	„	૧ વરસ.

અંગ્રેજી કાળ માપવાનું કોષ્ટક.

૬૦ સેકન્ડ	એટલે	૧ મીનીટ.
૬૦ મીનીટ	„	૧ અવર.
૨૪ અવર	„	૧ દીવસ.
૭ દીવસ	„	૧ અઠવાડીયું.
૪ અઠવાડીયાં	„	૧ માસ.
૩૬૫ દીવસ	„	૧ સૌર વરસ.

ખરેખર્ષ ૩૬૫ દીવસ ૫ અવર ૪૮ મીનીટ ૪૭ સેકન્ડનું એક સૌર વરસ છે.

અંગ્રેજી ખાર મહિના ને દીવસ.

જાન્યુઆરી.	૩૧	જુલાઇ.	૩૧
ફેબ્રુઆરી.	૨૮	આગષ્ટ.	૩૧
માર્ચ.	૩૧	સપ્ટેમ્બર.	૩૦
એપ્રિલ.	૩૦	ઓક્ટોબર.	૩૧
મે.	૩૧	નવેમ્બર.	૩૦
જુન.	૩૦	ડીસેમ્બર.	૩૧

દર ચોથે વરસે એટલે ૪. સ. ના વરસને ચારે ભાગતાં
જે કાંઈ વધે નહીંતો તે વરસનો ફેબ્રુઆરી મહિનો ૨૯
દીવસનો થાય છે.

અંગ્રેજી સાત વારનો કોઠો.

સન્ડે	એટલે	રવીવાર.
મન્ડે	„	સોમ વાર.
ટ્યુસડે	„	મંગળ વાર.
વેડનસડે	„	બુધવાર.
થર્સડે	„	ગુરૂ વાર.
ફ્રાઇડે	„	શુક્ર વાર.
સેટરડે	„	શની વાર.

મુસલમાનના મહિના.

૧ મહોરમ.	૩ રવીઝિઅવલ.
૨ સફર.	૪ રવીઝિઅખર.
૫ જમાદીઊલ અવલ.	૯ રમજાન.
૬ જમાદીઊલ અખર.	૧૦ સવાલ.
૭ રજબ.	૧૧ જલકાદ.
૮ શાબાન.	૧૨ જલહજ.

ઉપલાં કોષ્ટકનો સંબંધ અરસપરસ બતાવ્યો છે.

૧૦૯ ર. બાબાસાહ	એટલે ૧૦૦ ર. સરકારી ચલણી.
૧૧૨ ર. ખંબાતી	„ ૧૦૦ „ „
૧૦૬ ર. ભરચી	„ ૧૦૦ „ „
૧૦૪ ર. ચાંદવાડી	„ ૧૦૦ „ „
૧૦૦ કચ્છી કોરી (દેશી શાહ),	૨૬ ^૩ / _૪ „ „
૧૦૦ પોરબંદરી કોરી	„ ૩૧ ^૩ / _૪ „ „
૧૦૦ જામશાહ કોરી	„ ૨૮ ^૧ / _૪ „ „

કાદીંગ	એટલે ૨ પાછ.
પેની	„ ૮ પાછ.
શીલીંગ	„ ૮ આના.
કૌન	„ ૨૧૧ રૂપીઆ.
પૌડ	„ ૧૦ રૂપીઆ.
ગિની	„ ૧૦૧૧ રૂપીઆ.
ડાક્કર	„ ૨૧ રૂપીઆ.

ભાર દર્શક.

મુળદનો શેર	એટલે ૨૮ રૂપીઆ ભાર.
સુરતનો શેર	„ ૩૭ રૂપીઆ ભાર.
બંગાલી શેર	„ ૮૦ રૂપીઆ ભાર.
૧ રૂપીઆ ભાર	„ ૧૬ સરકારી પૈસા ભાર.
૧ પૌંડ અથવા રતલ	„ ૩૮૬ રૂપીઆ ભાર.
૩૬ પૌંડ (એવ)	„ ૩૫ શેર.
૧ પૌંડ (એવ)	„ ૭૦ પૈસા ભાર.
૧ પૌંડ (એવ)	„ ૭૦૦૦ એન (ટ્રોય).
૧ પૌંડ (ટ્રોય)	„ ૩૨ રૂપીઆ ભાર.
૧ રૂપીઆ ભાર	„ ૧૮૦ એન (ટ્રોય).
૧ પૈસા ભાર	„ ૧૦૦ એન (ટ્રોય).
૧ ટાંક (મોતી. તો).	„ ૬૨ એન (ટ્રોય).

મહત્વદર્શક.

૧ તસુ	એટલે ૧ ઇંચ.
૧ પેંત	„ ૧ $\frac{૬}{૧૦}$ ઇંચ.
૧ હાથ	„ ૧૯ $\frac{૫}{૮}$ ઇંચ=૨૧૧ લીંક.
૧ પોલ	„ ૧૦ હાથ.
૧ મૈલ	„ ૩૨૦૦ હાથ.
૧ ગાડી	„ ૨૧ મૈલ.

૧ કાઠી	એટલે	૯	૪૮=૭૫૫ ઈંચ.
૧ ગુંદો	,,	૩૩	૪૮=૨૦ હાથ ૨ પોલ.
૧ સાંકળ	,,	૬૬	૪૮=૧૦૦ લીંક=૪૦ હાથ=૪ પોલ.
૧ ચોરસ વેંત	,,	૯૮	ચોરસ ઈંચ.
૧ ચોરસ ગજ	,,	૪	ચોરસ ૪૮.
૧૦૦ ચોરસ હાથ	,,	૩૦૧	ચોરસ ચાર્ટ=૧ પોલ
૪૦૦ ચોરસ હાથ	,,	૧	ચોરસ ગુંદો=૪ પોલ- ૨૫૦૦ ચો. લીંક.
૧૬૦૦૦ ચોરસ હાથ.	,,	૧	એકર.
૬૦ ચોરસ સાંકળ,	,,	૧	એકર.
૬૪૦ એકર	,,	૧	ચોરસ મેલ.
૧ વીંધો	,,	૩૪ ^૧ _{૩૩}	ગુંદો.
૨૮૮ વીંધાં	,,	૨૪૫	એકર.
૧ ઘન ગજ	,,	૮	ઘન ૪૮.

કાળ દર્શક.

૧ સેકન્ડ	એટલે	૨૫ વિપળ.
૧ મીનીટ	,,	૨૫ પળ.
૧ અવર	,,	૨૫ ઘડી.
૩ કલાક	,,	૧ પહોર.

સમાપ્ત.

રાસાત્ર કોરીમાંથી મુંબઈ ચલાવી રૂપીયા કરવાનો કોડો (ભાગ કે. ડબ્લુના રૂ ૧૦૦)

કોડીંગ	રૂપીયા.		કોડી	રૂપીયા.		કોડી	રૂપીયા.		કોડી	રૂપીયા.		કોડી	રૂપીયા.		કોડી	રૂપીયા.	
	લે	લે		લે	લે		લે	લે		લે	લે		લે	લે		લે	લે
૧	૦	૦	૧	૦	૩	૧	૦	૩	૧૬	૪	૩	૩૧	૮	૨	૪૬	૧૨	૨
૨	૦	૦	૨	૦	૬	૨	૮	૫	૧૭	૪	૭	૩૨	૮	૭	૪૭	૧૨	૬
૩	૦	૦	૩	૦	૧૦	૩	૧૨	૮	૧૮	૪	૧૨	૩૩	૮	૧૧	૪૮	૧૨	૧૦
૪	૦	૦	૪	૦	૧૧	૪	૦	૧૧	૧૮	૫	૦	૩૪	૮	૧૫	૪૮	૧૨	૧૪
૫	૦	૦	૫	૦	૧૪	૫	૫	૧	૨૦	૫	૪	૩૫	૮	૧૩	૫૦	૧૩	૩
૬	૦	૦	૬	૦	૧૭	૬	૯	૪	૨૧	૫	૮	૩૬	૮	૧૩	૫૧	૧૩	૭
૭	૦	૦	૭	૦	૧૧૦	૭	૧૩	૭	૨૨	૫	૧૨	૩૭	૮	૧૨	૫૨	૧૩	૧૧
૮	૦	૦	૮	૦	૧૧	૮	૧	૯	૨૩	૬	૧	૩૮	૧૦	૦	૫૩	૧૩	૧૫
૯	૦	૦	૯	૦	૧૫	૯	૬	૦	૨૪	૬	૫	૩૯	૧૦	૪	૫૪	૧૪	૪
૧૦	૦	૦	૧૦	૦	૨૮	૧૦	૨	૩	૨૫	૬	૯	૪૦	૧૦	૮	૫૫	૧૪	૮
૧૧	૦	૧	૧૧	૦	૨૧૧	૧૧	૨	૧૪	૨૬	૬	૧૩	૪૧	૧૦	૧૩	૫૬	૧૪	૫
૧૨	૦	૧	૧૨	૦	૨૧૨	૧૨	૩	૮	૨૭	૭	૨	૪૨	૧૧	૧	૫૭	૧૫	૦
૧૩	૦	૧	૧૩	૦	૨૧૩	૧૩	૩	૬	૨૮	૭	૬	૪૩	૧૧	૫	૫૮	૧૫	૪
૧૪	૦	૧	૧૪	૦	૨૧૪	૧૪	૩	૧૧	૨૯	૭	૧૦	૪૪	૧૧	૯	૫૯	૧૫	૮
૧૫	૦	૧	૧૫	૦	૨૧૫	૧૫	૩	૧૫	૩૦	૭	૧૪	૪૫	૧૧	૧૪	૦	૧૫	૧૩

3. 4. 5.		3. 4. 5.		3. 4. 5.		3. 4. 5.		3. 4. 5.		3. 4. 5.		3. 4. 5.	
3.	4.	3.	4.	3.	4.	3.	4.	3.	4.	3.	4.	3.	4.
31	15	1	5	95	0	2	300	12	2	5	5000	1473	110
32	15	4	6	99	20	4	340	12	4	9	9000	1785	114
33	15	10	0	97	20	6	400	104	7	7	7000	2110	113
34	15	18	2	92	20	3	440	117	12	12	6000	2398	110
35	19	2	4	80	21	1	400	131	18	10	10000	2537	118
36	19	5	7	71	21	4	500	147	4	0	14000	3249	112
37	19	10	10	62	21	2	500	178	11	2	20000	4299	0
38	19	14	1	53	21	18	600	211	1	8	30000	5214	0
39	19	17	3	48	22	2	600	239	9	5	40000	6448	1
40	19	19	5	44	22	5	700	253	13	7	50000	7312	0
41	19	11	6	41	23	11	700	264	12	3	100000	8374	3
42	19	0	0	39	23	14	700	299	11	3			
43	19	8	2	37	23	6	700	344	5	5			
44	19	7	4	36	23	12	800	384	1	5			
45	19	12	12	30	23	14	900	431	8	2			

કચ્છી લેખાંત્રી અનુક્રમણિકા.

— ૦ —

વિષય.	પૃષ્ઠ.
શેરનાં લેખાંત્રી કૂચીઓ.....	૨
શેરનાં લેખાંત્રી કૂચીઓનાં કારણ.....	૩
મણનાં લેખાંત્રી કૂચીઓ	૬
મણનાં લેખાંત્રી કૂચીઓનાં કારણ.	૭
ખાંડીનાં લેખાંત્રી કૂચીઓ	૧૦
ખાંડીનાં લેખાંત્રી કૂચીઓનાં કારણ	૧૧
ભારનાં લેખાંત્રી કૂચીઓ.....	૧૪
ભારનાં લેખાંત્રી કૂચીઓનાં કારણ.....	૧૫
સોના રૂપાનાં લેખાંત્રી કૂચીઓ ગદીઆણા લેખે	૧૮
સોના રૂપાનાં લેખાંત્રી કૂચીઓનાં કારણ	
ગદીઆણા લેખે	૧૯
સોના રૂપાનાં લેખાંત્રી કૂચીઓ તોલા લેખે	૨૦
સોના રૂપાનાં લેખાંત્રી કૂચીઓનાં કારણ	
તોલા લેખે	૨૧
ધાન્યનાં લેખાંત્રી કૂચીઓ સૈ લેખે	૨૪
ધાન્યનાં લેખાંત્રી કૂચીઓનાં કારણ સૈ લેખે.....	૨૫
ધાન્યનાં લેખાંત્રી કૂચીઓ કળશી લેખે	૨૬
ધાન્યનાં લેખાંત્રી કૂચીઓનાં કારણ કળશી લેખે	૨૭
ગજનાં લેખાંત્રી કૂચીઓ	૨૮
ગજનાં લેખાંત્રી કૂચીઓનાં કારણ	૨૯
જમીનનાં લેખાંત્રી કૂચીઓ	૩૨
જમીનનાં લેખાંત્રી કૂચીઓનાં કારણ	૩૩
કઝનનાં લેખાંત્રી કૂચીઓ	૩૪

અનુક્રમણિકા.

વિષય.	પૃષ્ઠ.
ઉજનનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ.....	૩૫
કોડીનાં લેખાંની કૂંચીઓ.....	૩૬
કોડીનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ	૩૭
કાગલનાં લેખાંની કૂંચીઓ	૩૮
કાગલનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ	૩૯
શેકડાના લેખાંની કૂંચીઓ	૪૦
બાજ ગણવાની રીત	૪૧
નાણાવટીઓમાં બાજ કાઢવાની રીત	૪૨
લાકડાં માપવાના હિસાબ	૪૫
કાચાપાકા તોલના હિસાબ.....	૪૬
પગાર ગણવાના હિસાબ	૪૮
પરચુરણ દાખલા	૪૯
કચ્છી કોટકો, ઇલાદિ	૫૩

ઝહેર ખખર.

—૦—

આ ચોપડી તથા કચ્છી લેખમાં પ્રથમ ભાગ નીચે લખેલે ટેકાણેથી મળશે. બેઘલી હોય તેમણે રોકડા પૈસા મોકલી મંગાવી લેવી. જ્યાં બધું રાખનારને સંકડે મંદર ટકા કમીશન આપવામાં આવશે. ટપાલ ખર્ચનો અધ્યાયાનો વધારે પડશે.

મુંદરામાં અમારી પાસેથી તથા મુંદરાના શા. દેવજી કરમશી પટેલ એમની પાસેથી અને મુંદરા તાલુકા રકૂલના મહેતાજી પાસેથી.

લયાઉમાં—રા. કન્યાશાળાના મહેતાજી પાસેથી.

જામૈમાં—રા. જામૈ તાલુકા રકૂલ માસ્તર પાસેથી.

રાપરમાં—રા. રાપર કન્યાશાળાના મહેતાજી પાસેથી.

ઉપર લખી ચોપડીઓ મિત્રાય બીજી પણ ચોપડીઓ મળશે. કાગલ પત્રનો વહેવાર શા. દેવજી કરમશી (ટે. મુંદરા કન્યાશાળાની સામે) સાથે રાખવાથી અમને પહોંચશે. નાટપેટ કાગલ લીધામાં નહીં આવે.

કચ્છ—મુંદરા } (સહી) હરજીવન મેઘજી પટેલ.
તા. ૧૫-૧-૮૭ } ટે. સઘવારી શેરી-ઠાકર કરવસનજી
સામજીને ઘેર.

